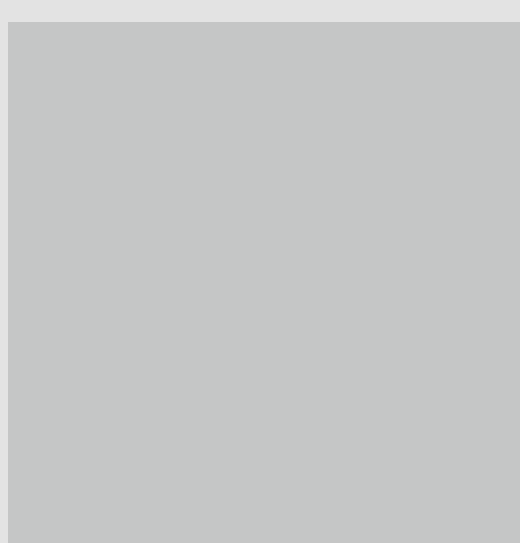
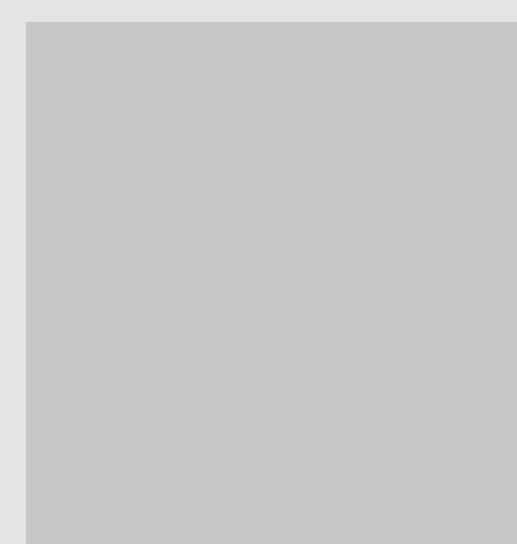
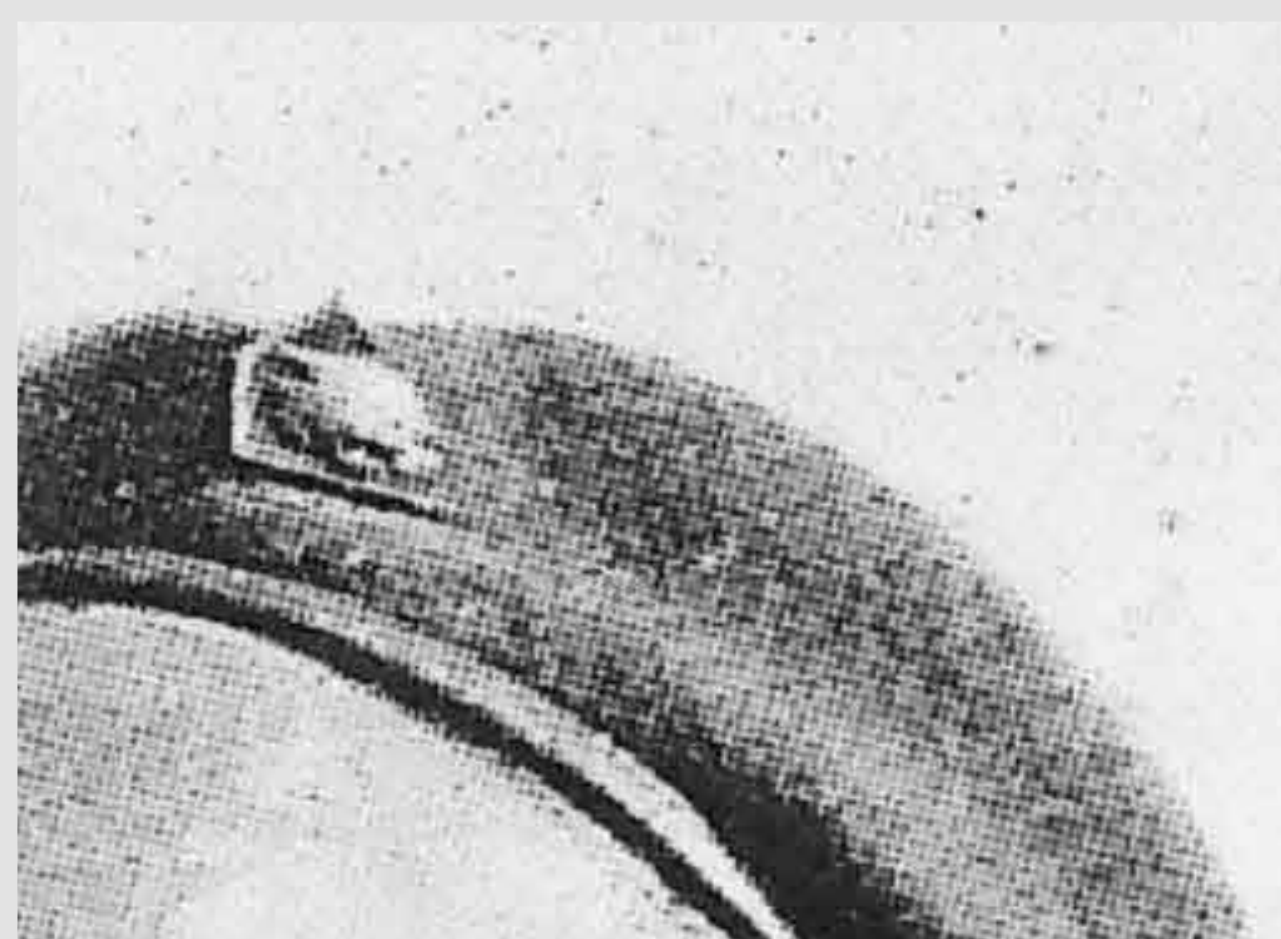
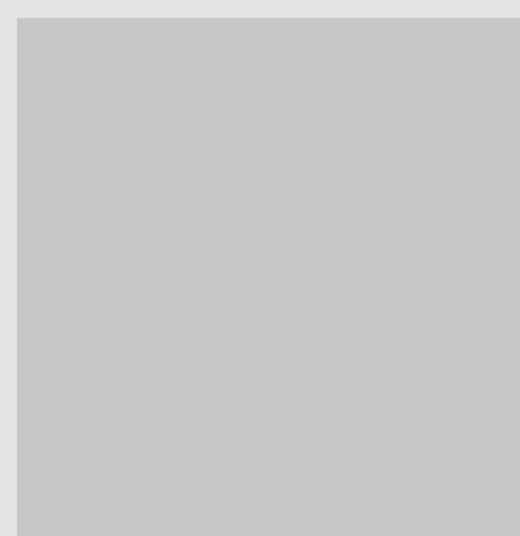
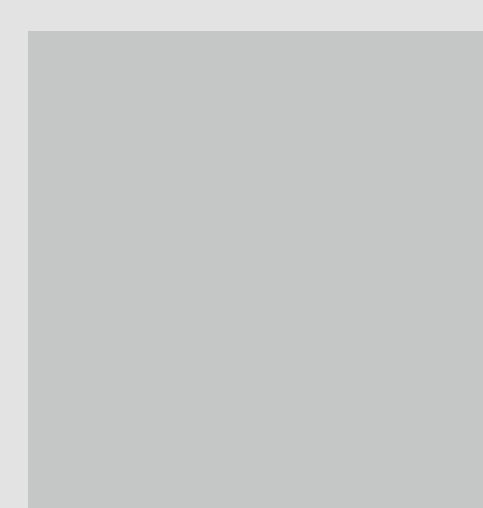
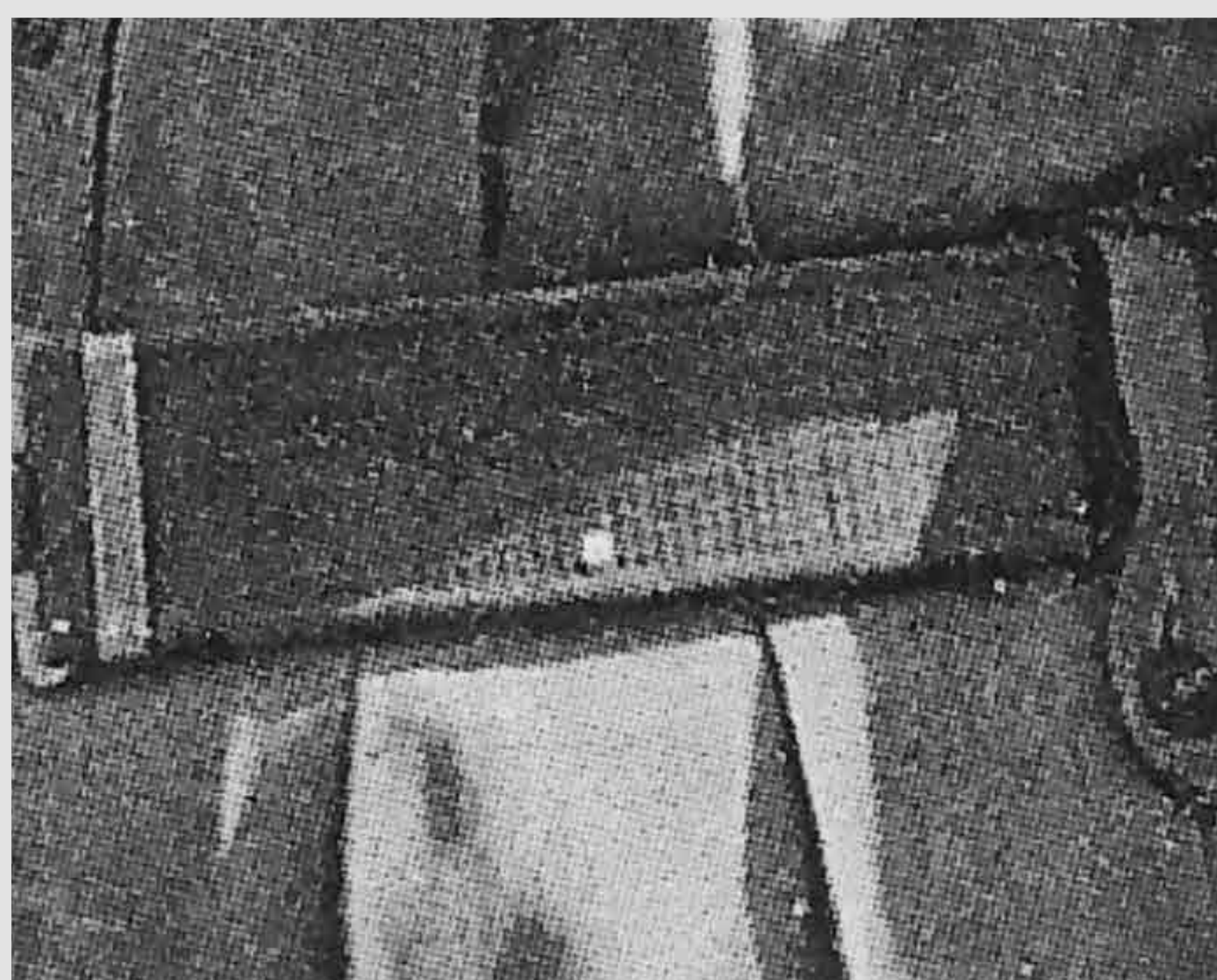

Nikodem Sulik

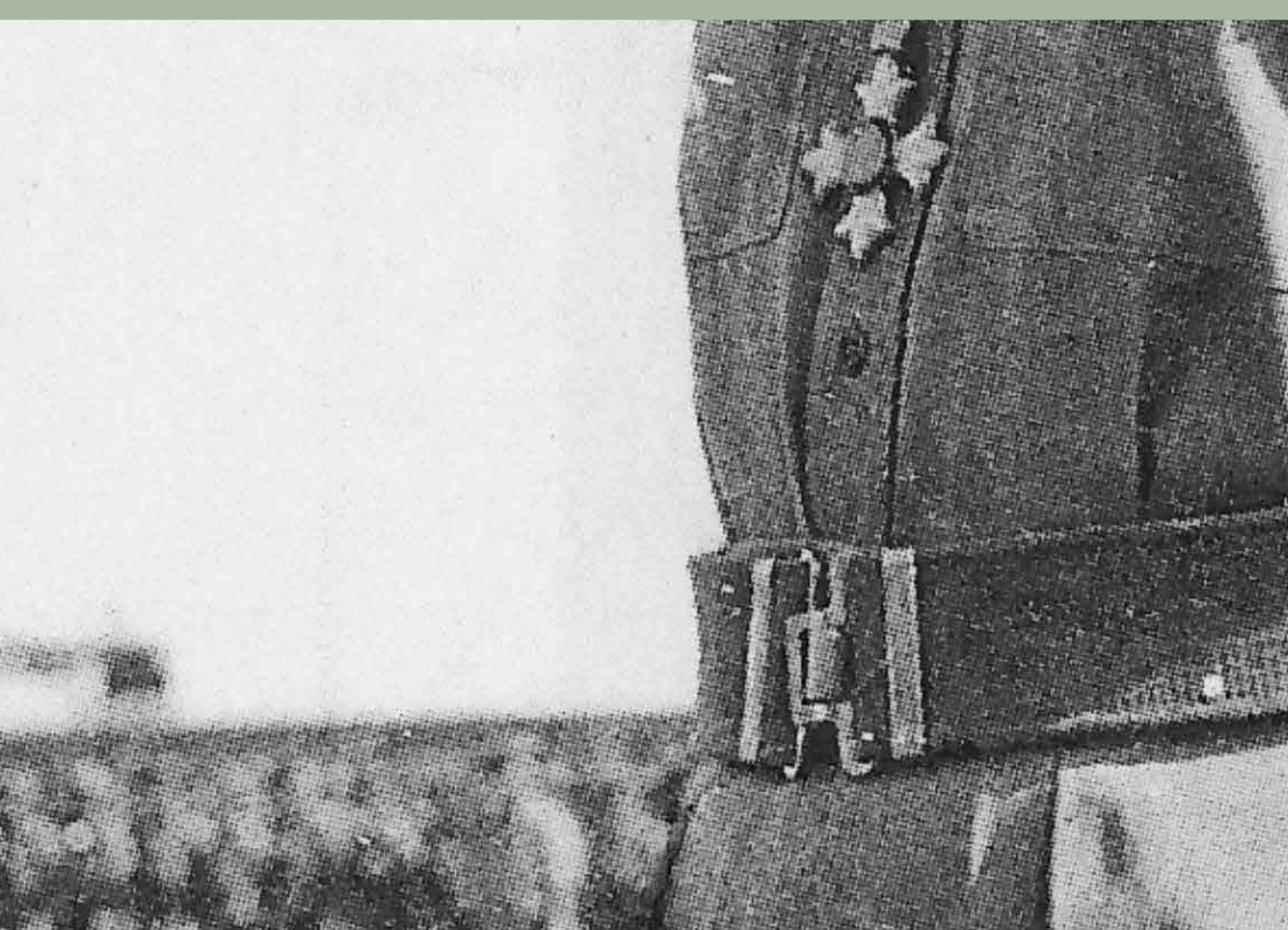
INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

**BIOGRAFIE
WYSTAWY
ELEMENTARNE**

Kresowy generał

↑ Odznaka pamiątkowa
5. Kresowej Dywizji Piechoty
📄 Domena publiczna

Generał brygady Nikodem Sulik to jeden z najwybitniejszych generałów Wojska Polskiego. Stronił od polityki, bardziej od niej interesowało go wojsko i służba Ojczyźnie. To im oraz najbliższej rodzinie poświęcił całe swoje życie. W porównaniu do najbardziej rozpoznawalnych oficerów okresu międzywojennego, nie błyszczał na salonach i pierwszych stronach gazet. O dokonaniach generała po 1939 r. pisało – nie bez powodów – wystarczająco dużo, ale nadal jego czyny pozostają nieznane większości Polaków, a był przecież konspiracyjnym komendantem Wileńskiego Okręgu Związku Walki Zbrojnej, który przeżył brutalne śledztwo w moskiewskich więzieniach oraz znakomitym dowódcą – słynnej m.in. z walk o Monte Cassino – 5. Kresowej Dywizji Piechoty. Wśród historyków znany jako „Kresowy Generał”, dla byłych podkomendnych pozostał na zawsze „Tatą Żubrów Kresowych”, „Starym Rysiem” i „Tatą Rysiem”.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

1919

Żołnierz z krwi i kości

Nikodem Sulik urodził się 15 sierpnia 1893 r. w Kamiennej Starej koło Dąbrowy Grodzieńskiej (ob. Dąbrowa Białostocka), w ubogiej rodzinie chłopskiej Jana i Marii z d. Skoczko. Wbrew woli rodziców został w 1915 r. żołnierzem armii rosyjskiej. 23 lipca 1916 r. był ciężko ranny w bitwie pod Załowcami, po czym pół roku spędził w szpitalu wojskowym. Chciał walczyć dalej, ale nie pozwolił mu na to wybuch bolszewickiej rewolucji i kłopoty ze zdrowiem. Z drugiej z powyższych okoliczności nie przyjęto go do I Korpusu Polskiego w Rosji, co przeżył bardzo dotkliwie. W 1918 r. był aktywnym działaczem Samoobrony Ziemi Grodzieńskiej i organizatorem oddziałów wojskowych w Różanymstoku i Nowym Dworze. Po ich rozbrojeniu przez niemieckiego okupanta wyjechał do Łap. Tam 25 stycznia 1919 r. wstąpił w szeregi Wojska Polskiego w stopniu podporucznika. Służbą liniową w Białostockim Pułku Strzelców rozpoczął pierwszy etap żołnierskiej drogi ku wymarzonemu generalskim szlifom.

→ Ppor. Nikodem Sulik z okresu służby wojskowej w Białostockim Pułku Strzelców. Lata 1919–1920.

📷 N. Sulik, Okruchy wspomnień, Białystok 1993, s. 61.

→ Kpt. Nikodem Sulik z żoną Anielą Tarasiewicz i nieznanym z nazwiska kolegą z wojska. 1921 r.

📷 N. Sulik, Okruchy wspomnień, Białystok 1993, s. 61.

↑ Krzyż Walecznych
📷 Domena publiczna

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Nie stać nas samotnie na wojnę na dwa fronty, oponowałem gorąco przeciwko wiązaniu się sojuszem zaczepno-obronnym czy to z Rosją, czy z Niemcami.

↑ N. Sulik, Okruchy wspomnień, Białystok 1993, s. 35.

📄 <http://rysie.montecassino.eu/lista-zolnierzy/1932-sulik-nikodem>

Dowodziłem, że związanie się nasze z jednym z sąsiadów nie zapobiegnie wojnie, a może ją nawet przyspieszyć; że wojna w obu wypadkach będzie głównie toczona na naszych ziemiach, a w każdym razie musi się przez nie przewalić; że stacjonowanie obcych wojsk na naszym terytorium będzie groźne dla młodego jeszcze państwa.

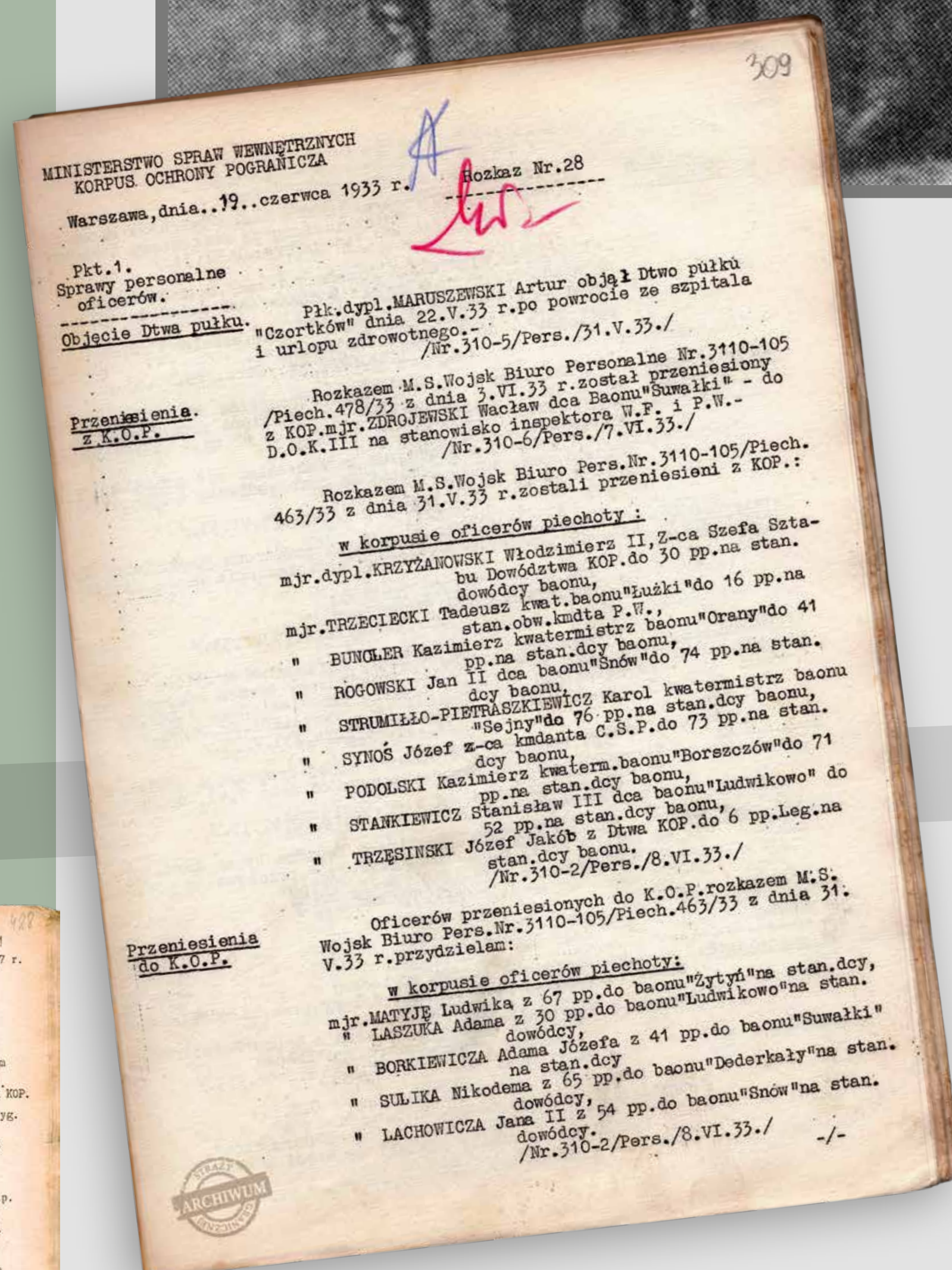

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

1927

Oficer zawodowy

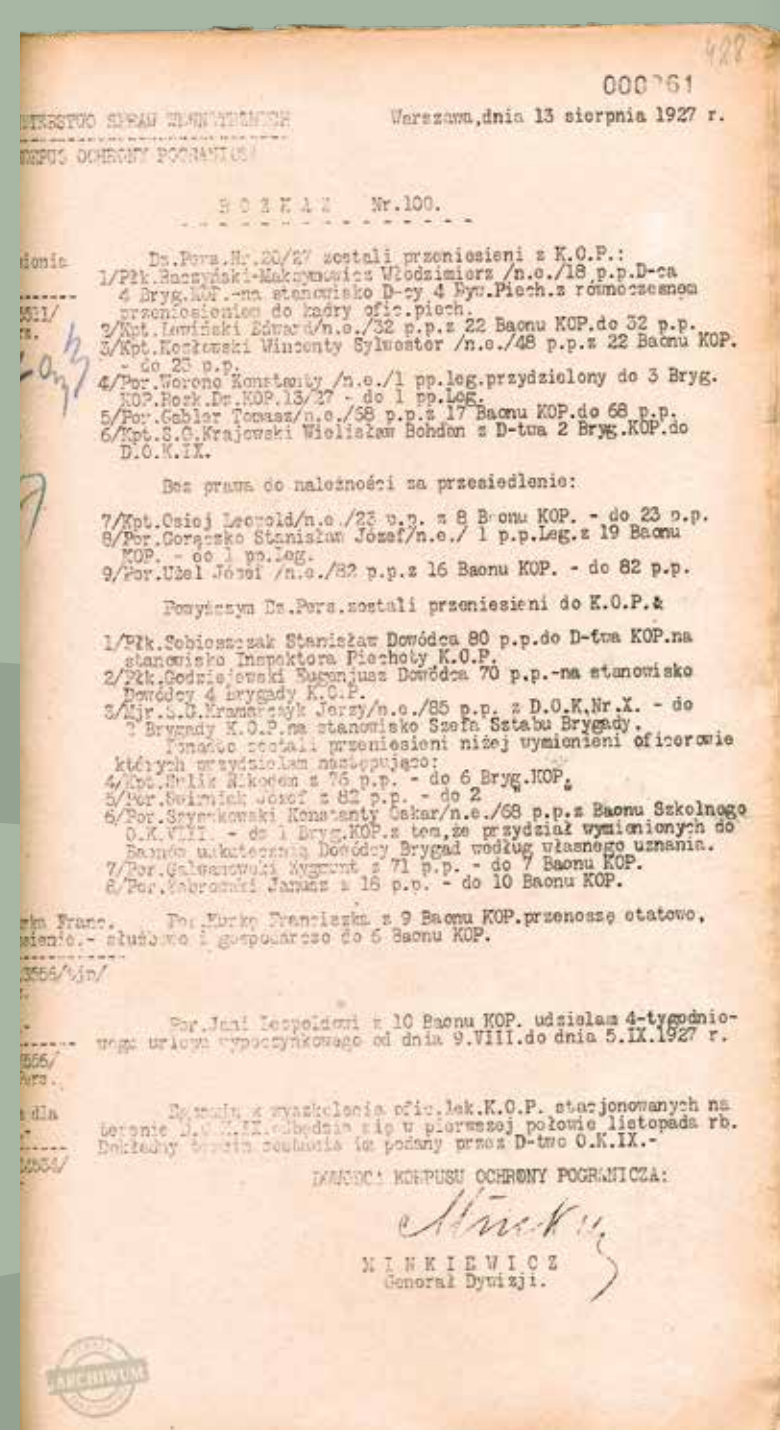
W szeregach Białostockiego Pułku Strzelców ppor. Sulik przeszedł w latach 1919–1920 cały szlak bojowy, dowodząc w zmaganiach frontowych 6. kompanią. Wyróżnił się szczególnie w walkach pod Baranowiczami, Horodyszczem, Mińskiem Litewskim i Borysowem, gdzie został dwukrotnie ranny. W lipcu 1920 r. internowany razem z innymi oficerami IV Brygady Litewsko-Białoruskiej na Litwie. Do 1927 r. był kolejno dowódcą kompanii i batalionu w 79. Pułku Piechoty, adiutantem dowódcy 40. Brygady Piechoty, II i I oficerem sztabu 29. Dywizji Piechoty, oficerem sztabowym Grupy Operacyjnej płk. Stefana Paślawskiego i Komendy Obozu Warownego Wilno oraz dowódcą 3. Kompanii 76. Lidskiego Pułku Piechoty. Jego prośbę o zezwolenie na przystąpienie do egzaminu wstępnego do Wyższej Szkoły Wojennej na kurs 1927/1929 rozpatrzono odmownie, co w znacznym stopniu zdecydowało o przebiegu jego dalszej kariery wojskowej.

- ↑ Kpt. Nikodem Sulik z oficerami dowództwa Grupy Operacyjnej płk. Stefana Paślawskiego, utworzonej dla zajęcia polsko-litewskiego pasa neutralnego. Wilno, 1923 r.
- 📷 N. Sulik, Okruchy wspomnień, Białystok 1993, s. 63.

- ← Rozkaz nr 28 dowódcy Korpusu Ochrony Pogranicza, w którym zamieszczono rozkaz o przeniesieniu mjr. Nikodema Sulika z 65. Pułku Piechoty na stanowisko dowódcy Batalionu KOP „Dederkały” z dniem 31 maja 1933 r. Warszawa, 19 czerwca 1933 r.
- 📷 Archiwum Straży Granicznej w Szczecinie

- Rozkaz nr 100 dowódcy Korpusu Ochrony Pogranicza, w którym zamieszczono rozkaz o przeniesieniu kpt. Nikodema Sulika z 76. Pułku Piechoty w Grodnie do 6. Brygady KOP w Wilnie. 13 sierpnia 1927 r.
- 📷 Archiwum Straży Granicznej w Szczecinie

- Odznaki pamiątkowe jednostek, w których służył por./kpt. Nikodem Sulik w latach 1919–1927: 79. Pułku Piechoty ze Słonima (dawny Białostocki Pułk Strzelców) i 76. Lidskiego Pułku Piechoty z Grodna.
- 📷 Domena publiczna

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

1939

Na straży granic

Do stopnia majora Nikodem Sulik awansował 1 stycznia 1928 r., będąc komendantem Centralnej Szkoły Straży Celnej w Górze Kalwarii. W lutym 1929 r. objął funkcję kierownika Okręgowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego przy Dowództwie Okręgu Korpusu nr VIII w Toruniu. Po trzech latach wrócił na krótko do służby w oddziałach liniowych Wojska Polskiego, po mianowaniu go w marcu 1932 r. dowódcą detaszowanego do Gniewa II batalionu 65. Pułku Piechoty i komendantem miejscowego garnizonu. Trudne warunki egzystencjalne spowodowały, że w czerwcu 1933 r. podjął decyzję o przejściu do Korpusu Ochrony Pogranicza, w którym 1 stycznia 1936 r. awansował do stopnia podpułkownika. Do 17 września 1939 r. był dowódcą batalionów „Dederkały” i „Stołpce”, zastępcą dowódcy Pułku KOP „Baranowicze”, dowódcą Baonu Fortecznego KOP „Sarny” i Pułku KOP „Sarny”. Z tym ostatnim wziął udział w walkach z Armią Czerwoną na odcinku Sarny-Kowel oraz w bitwach pod Szackiem i Wytycznem z przełomu września i października 1939 r.

→ Fotografia mjr. Nikodema Sulika z legitymacji służbowej, wystawionej przez dowództwo Brygady KOP „Nowogródek” po objęciu stanowiska dowódcy Batalionu KOP „Stołpce”. Nowogródek, 1935 r.
 K. Filipow, Generał Nikodem Sulik (Kamienna Stara 1893 – Londyn 1954), Białystok 1996, s. 11.

→ Rozkaz nr 3 Komendy Straży Granicznej, w którym zamieszczony jest rozkaz pożegnalny dotyczący odejścia mjr. Nikodema Sulika ze służby granicznej na stanowisko kierownika Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego przy Dowództwie Okręgu Korpusu nr VIII w Toruniu. Warszawa, 14 lutego 1929 r.

Archiwum Straży Granicznej w Szczecinie

← Odznaka pamiątkowa Korpusu Ochrony Pogranicza
 Domena publiczna

L. KSG/134/LT/29.

12.

Rozkaz pożegnalny.

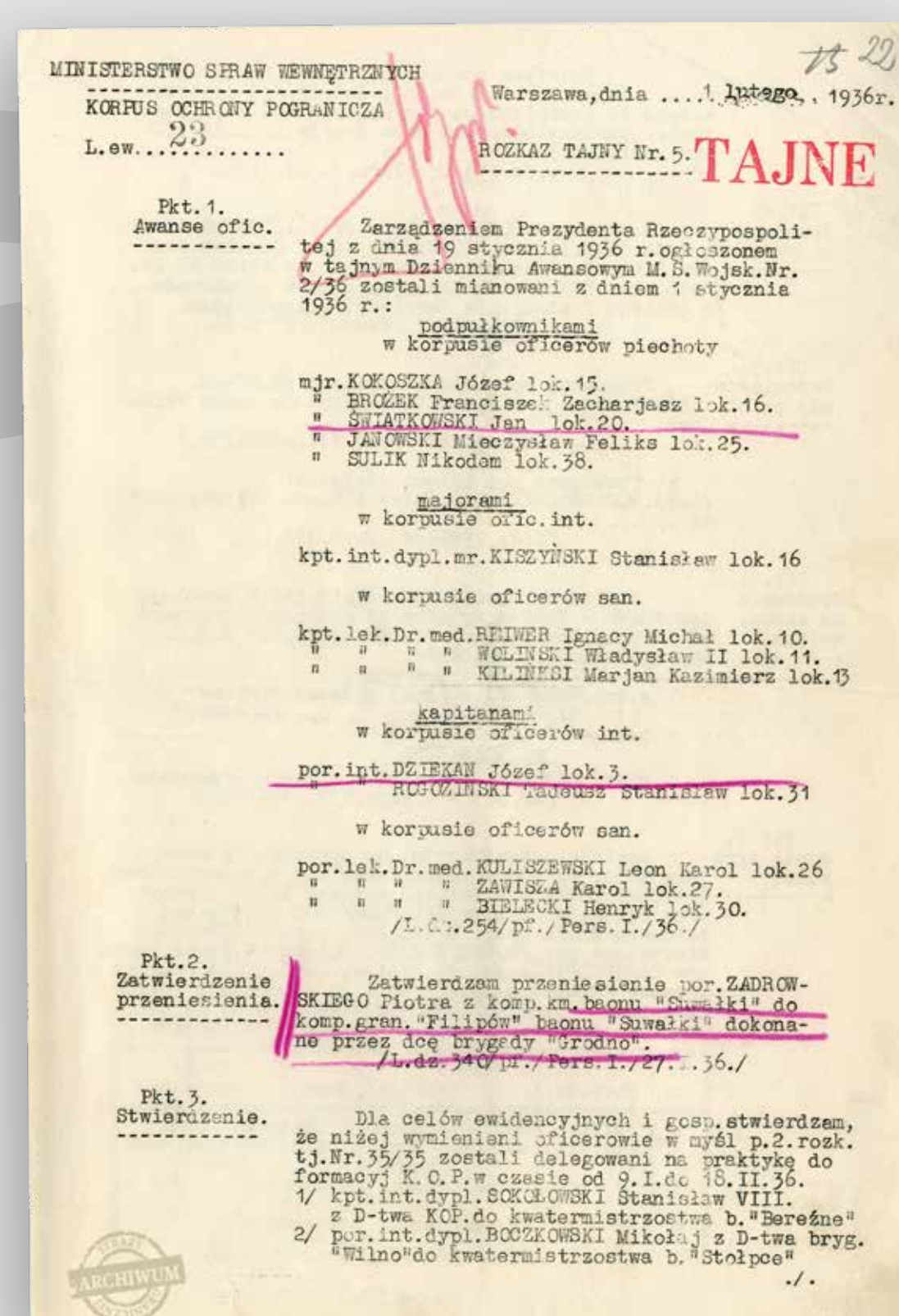
Rozkazem Pana Ministra Spraw Wojskowych L. 36249/B.P.II.28 z dnia 10.I.1929 r. odwołany został ze służby granicznej z dniem 1.II.1929 r. Mjr. SULIK Nikodem, otrzymując równocześnie przydział do D. O. K. Nr. VIII na stanowisko Kierownika Okr. Urz. W. F. i P. W.

Mjr. SULIK Nikodem w ciągu swej przeszło rocznej pracy w charakterze Komendanta Centralnej Szkoły Straży Granicznej wydzignął Szkołę Straży Granicznej na wysoki poziom, kojarząc harmonijnie oba elementy w wyszkoleniu Straży niezbędne: kompletne przygotowanie fachowo - celne i umiejętności wojskowe w zakresie służby podoficera zawodowego.

Swoją rozważną, spokojną, wytrwałą i konsekwentną metodą pracy oraz wrodzonymi Mu ojcowskiemi zaletami wychowawczemi tak odnośnie do oficerów, jak i szeregowych pokonał Mjr. SULIK niejedne trudności, jakie wynikały w okresie reorganizacji Straży, a jego zamilowanie i zapał z jakim oddał się dla służby w Straży Granicznej, podniósł poziom ideowy i moralny przydzielanych do Szkoły strażników.

Dzięki Mjr. SULIKOWI Centralna Szkoła Straży Granicznej stała się czynnym źródłem przyrzwy do Straży sił nowych, wyszkolonych i zdyscyplinowanych.

To też żegnając Mir. SULIKA, żegnam Go ze szczerym żalem i życzę Mu powodzenia na nowem stanowisku oraz wyników pracy równie wielkich, jak osiągniętych przez Niego w Centralnej Szkole Straży Granicznej.

← Rozkaz Tajny nr 5 komendanta Korpusu Ochrony Pogranicza z informacją o awansowaniu mjr. Nikodema Sulika do stopnia podpułkownika z dniem 1 stycznia 1936 r. i 38 lokatą w korpusie oficerów piechoty. Warszawa, 1 lutego 1936 r.

Archiwum Straży Granicznej w Szczecinie

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

***Jestem człowiekiem wsi, nie miasta.
Urodziłem się na wsi, kocham wieś, kocham
pole i chyba najbardziej kocham las.
A tu lasu miałem, a miałem.***

↑ N. Sulik, Okruchy wspomnień,
Białystok 1993, s. 51. Fragment dot.
służby granicznej na Polesiu.
📷 Wojskowe Biuro Historyczne

***Mieszkało się w lesie, pracowało się w lesie, lasem się
jechało cały czas do 3 spośród 4 kompanii, 3/4 odcinka
przebiegało lasem. Kiedy przyjechała do mnie żona
z dziećmi i po raz pierwszy wyszedłem z dziećmi na
spacer do lasu, wracając do domu skręciliśmy z dróżki,
żeby idąc na przelaj skrócić sobie drogę i bliżej chyba
niż o kilometr od koszar, spłoszyliśmy z legowiska
sporego dzika. Toż to był raj dla mnie! Może żona mniej
trochę, ale dzieci również czuły się w lesie szczęśliwie.
Nie umiem wypowiedzieć, jak nam wspólnie było
dobrze żyć w lesie.***

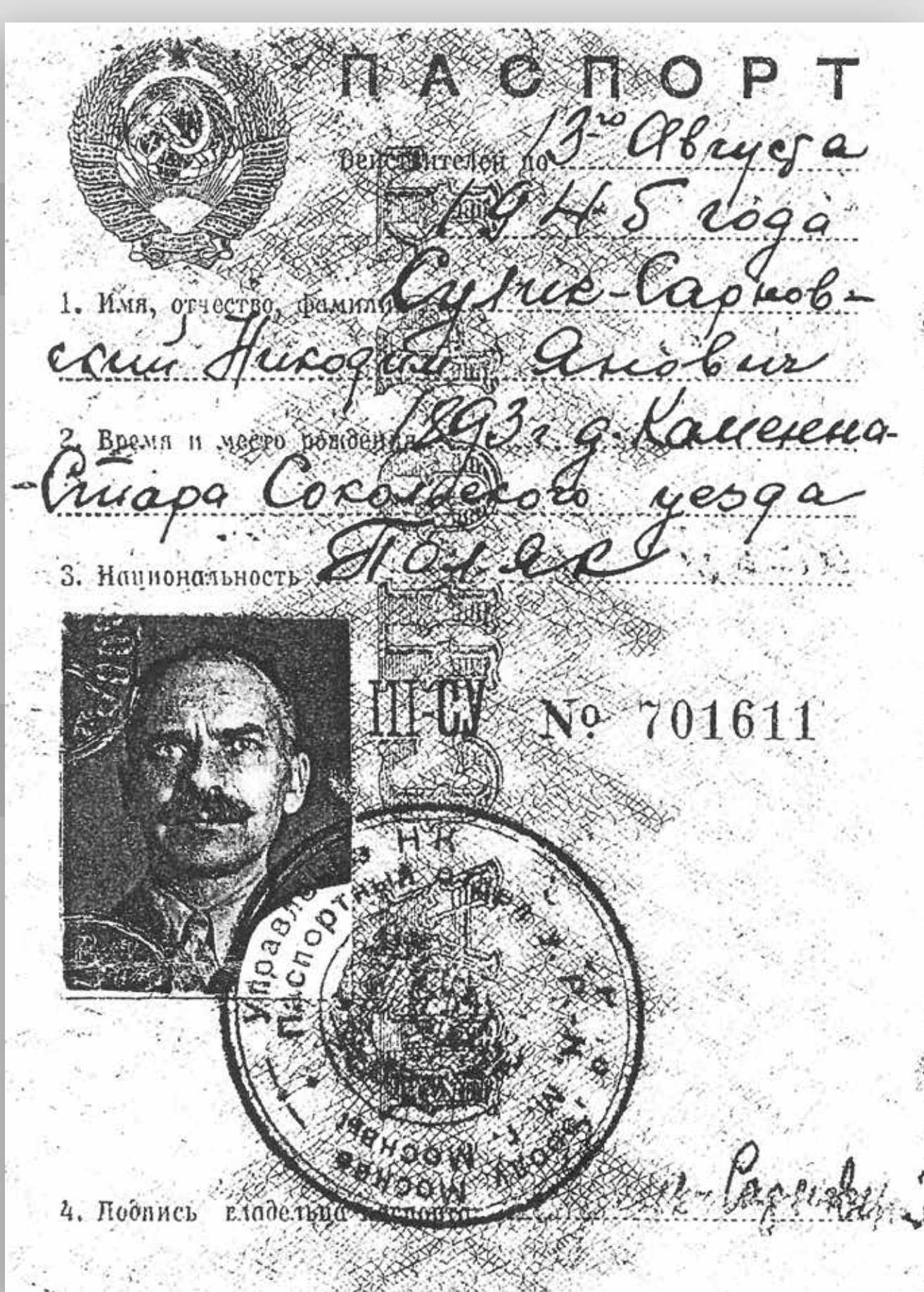
INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

1940

Wileński konspirator

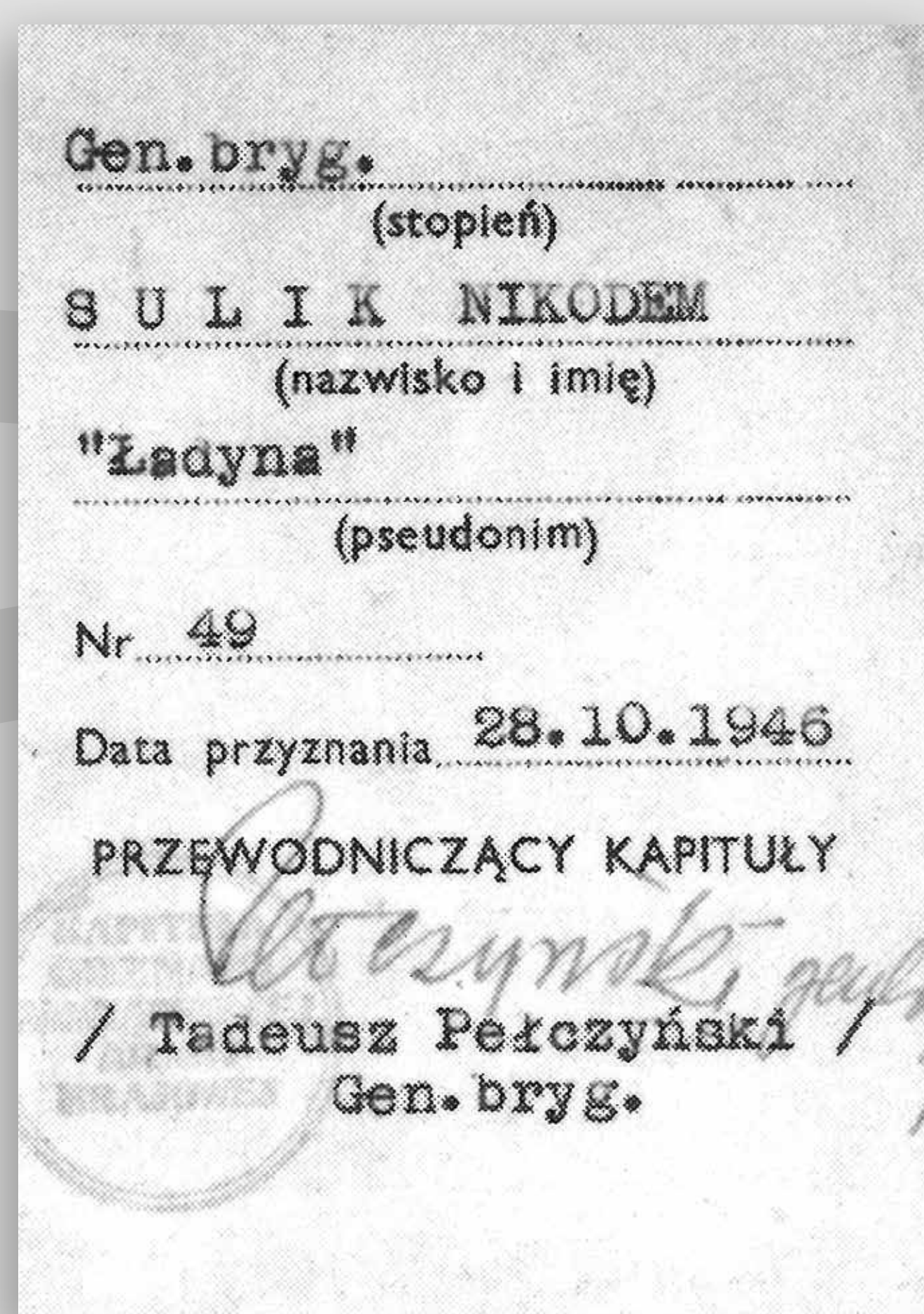

↑ Uroczystości jubileuszowe dwudziestopięciolecia 1. Dywizji Piechoty Legionów na Placu Łukiskim. Wilno, 1 sierpnia 1939 r.
📷 Narodowe Archiwum Cyfrowe

← Kopia paszportu wydanego Nikodemowi Sulik-Sarnowskiemu przez sowieckie NKWD po zwolnieniu z więzienia, opatrzonego datą wystawienia z 13 sierpnia 1940 r.

📷 W. K. Roman, *Za Polskę do celi śmierci: śledztwo i proces Nikodema Sulika*, Toruń 2001, s. 277.

„Jodko”, „Karol Sarnowski”, „Ładyna”, „Józef Żywczak” – to pseudonimy, którymi posługiwał się ppłk Sulik w działalności konspiracyjnej podczas pierwszej okupacji sowieckiej. Od grudnia 1939 r. był zastępcą, a następnie komendantem Okręgu Wileńskiego Związku Walki Zbrojnej. Po otrzymaniu stosownych instrukcji z Warszawy, wspólnie z mjr. Aleksandrem Krzyżanowskim „Wilkiem”, budował od podstaw strukturę Polskiego Państwa Podziemnego na terenie Wilna, Lidy, Baranowicz, Słonima, Wołkowyska i Grodna. Dzięki niezłomnym staraniom i pełnemu zaangażowaniu się w sprawę doprowadził wkrótce do scalenia wszystkich istniejących organizacji niepodległościowych na terenie okręgu. Przez ten czas okazał się również rzecznikiem bezkompromisowej przynależności tych ziem do Polski, niezależnie od charakteru okupacji litewskiej czy sowieckiej. Jeden z wileńskich podkomendnych tak wspominał jego kilkunastomiesięczną pracę na tym polu: *Nie oglądając się za osobistym niebezpieczeństwem, docierał do najmniejszych ogniw organizacyjnych, aby przekonać się naocznie o istotnym stanie każdego z nich.* W uznaniu zasług został awansowany na początku lipca 1940 r. do stopnia pułkownika, na wniosek stale o nim pamiętającego gen. broni Kazimierza Sosnkowskiego.

← Legitymacja Odznaki Pamiątkowej Armii Krajowej nadanej gen. bryg. Nikodemowi Sulikowi w dniu 28 października 1946 r.

📷 N. Sulik, *Okruchy wspomnień*, Białystok 1993, s. 65.

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

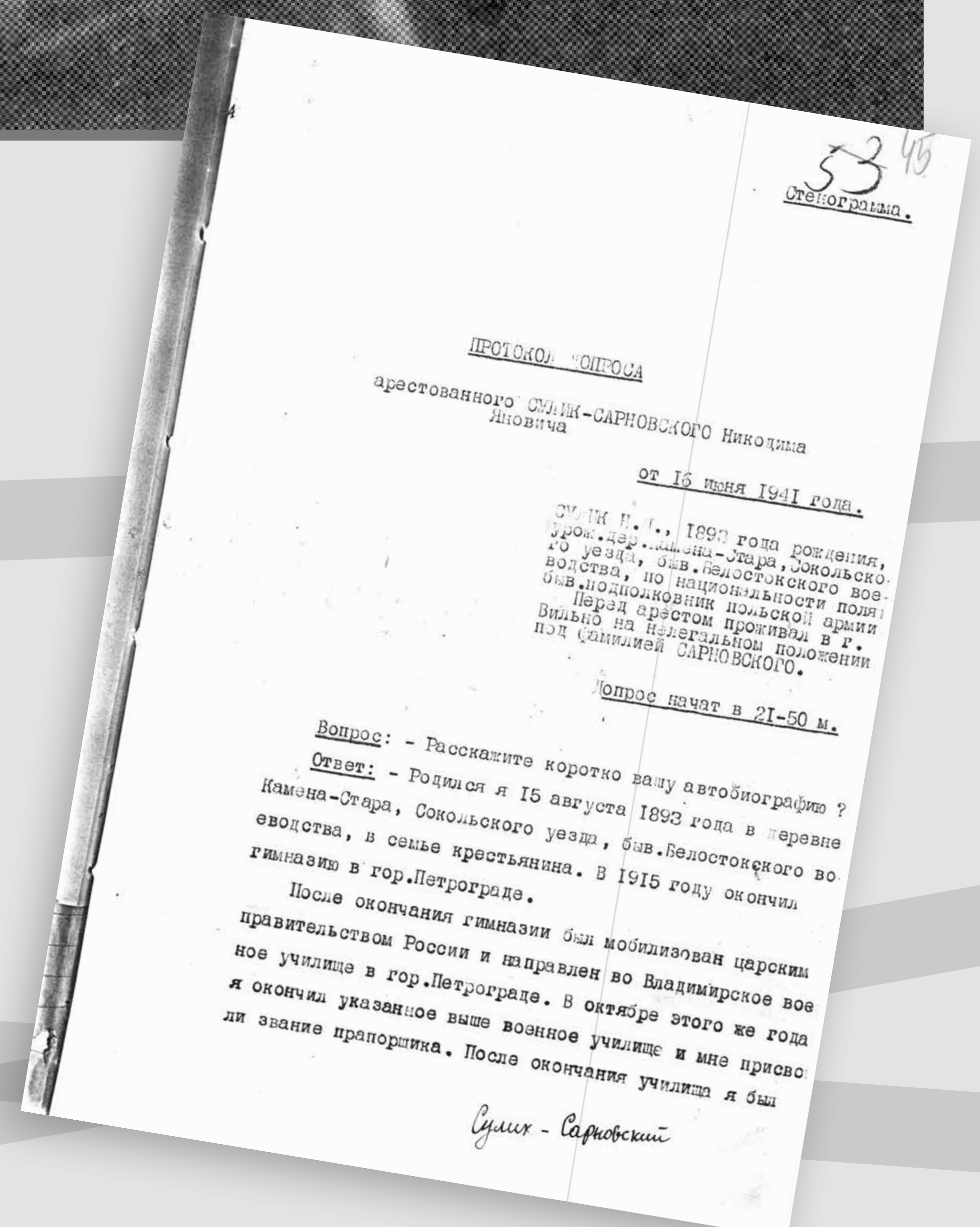
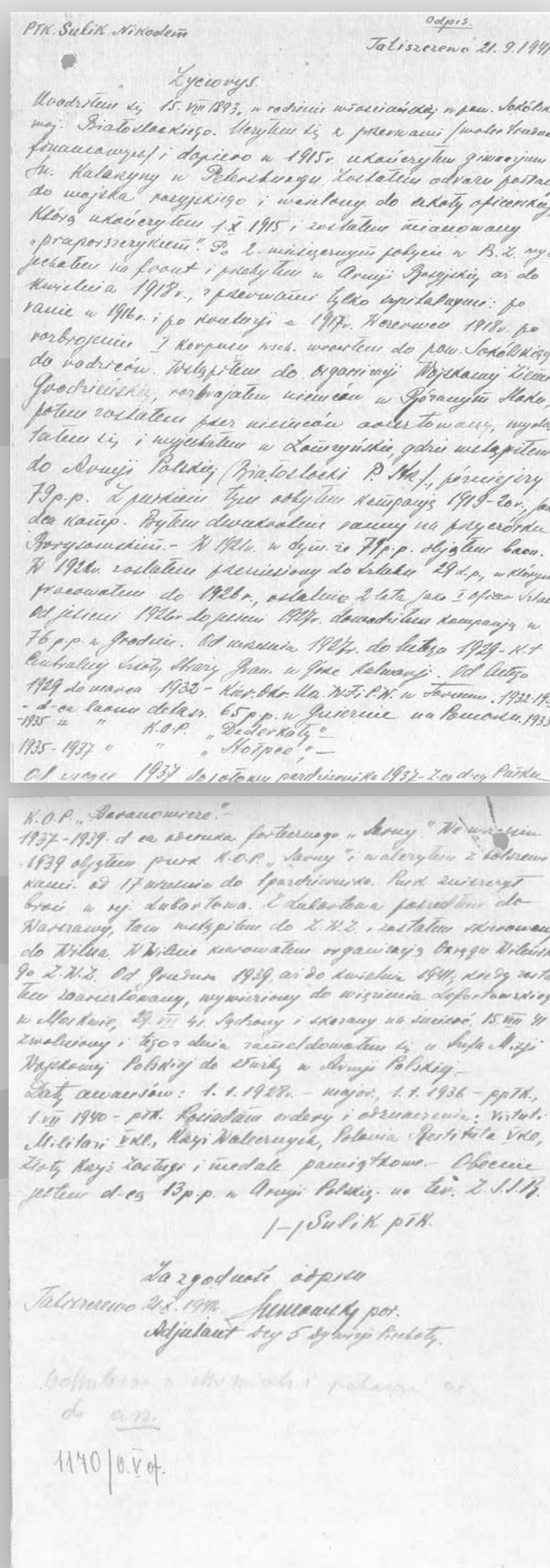
1941

W rękach wroga

Po aneksji państw bałtyckich przez ZSRS litewska Sauguma rozpoczęła aktywną współpracę z sowieckim NKWD. Wymierzona była ona przeciwko działającym na obszarze Wileńszczyzny zakonspirowanym strukturom kierowanego przez płk. Sulik okręgu Związku Walki Zbrojnej. Liczne aresztowania sowieckie doprowadziły do poważnego rozbitcia organizacji i zatrzymania w Wilnie jej komendanta. Nastąpiło to w niedzielę wielkanocną 13 kwietnia 1941 r. Zaraz po aresztowaniu został osadzony i wstępnie przesłuchany w wileńskim więzieniu przy Placu Łukiskim. Po tygodniu przewieziono go do Moskwy, gdzie osadzony był w osławionych więzieniach moskiewskich na Łubiance i w Lefortowie. Tam przeszedł kilkutygodniowe, bardzo intensywne i brutalne śledztwo, połączone z nieludzkim biciem, katowaniem i psychicznym znęcaniem się. 28 lipca 1941 r. Kolegium Wojskowego Sądu Najwyższego ZSRS skazało płk. Sulik na karę śmierci przez rozstrzelanie. Od niechybnej śmierci uratował go wybuch wojny niemiecko-sowieckiej i podpisanie polsko-sowieckiego układu Sikorski-Majski 30 lipca 1941 r.

→ Życiorys spisany przez płk. Nikodema Sulik po wyjściu na wolność i przyjęciu do Polskich Sił Zbrojnych w ZSRS. Tatiszczewo, 21 października 1941 r.
<http://rysie.montecassino.eu/lista-zolnierzy/1932-sulik-nikodem>

→ Płk Nikodem Sulik w rozmowie z Naczelnym Wodzem Polskich Sił Zbrojnych gen. broni Kazimierzem Sosnkowskim. 1943 r.
 K. Filipow, Generał Nikodem Sulik (Kamienna Stara 1893 – Londyn 1954), Białystok 1996, s. 68.

↑ Pierwsza strona stenogramu przesłuchania aresztowanego Sulik-Sarnowskiego Nikodema Janowicza, rozpoczętego w Moskwie w dniu 16 czerwca 1941 r. o godz. 21.50.
 Wojskowe Biuro Historyczne

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

***Wzywam Panów gorąco do pracy
rzetelnej i do budowy tej siły moralnej
człowieka, od której zależeć będzie
wartość pułku!***

↑ Fragment z rozkazu dowódcy
13. Pułku Piechoty z 12 września 1941 r.
[w:] K. Filipow, Generał Nikodem Sulik
(Kamienna Stara 1893 – Londyn 1954),
Białystok 1996, s. 33.

📷 Wojskowe Biuro Historyczne

***Wierzę, że Panowie zrozumieją moje intencje
i wszystko uczynią, aby honor pułku i własny
zanieść nieskalanym poprzez trudy, znoje
i boje do odbitej Ojczyzny i złożyć u Jej stóp!***

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

1942

Tata „Ryś”

↑ Moment powitania Naczelnego Wodza gen. broni Kazimierza Sosnkowskiego (w środku) przez dowódcę 5. Kresowej Dywizji Piechoty płk. Nikodema Sulika (z prawej). Z lewej strony zdjęcia widoczny jest także dowódca 2. Korpusu Polskiego gen. dyw. Władysław Anders. Palestyna, listopad 1943 r.

📷 Narodowe Archiwum Cyfrowe

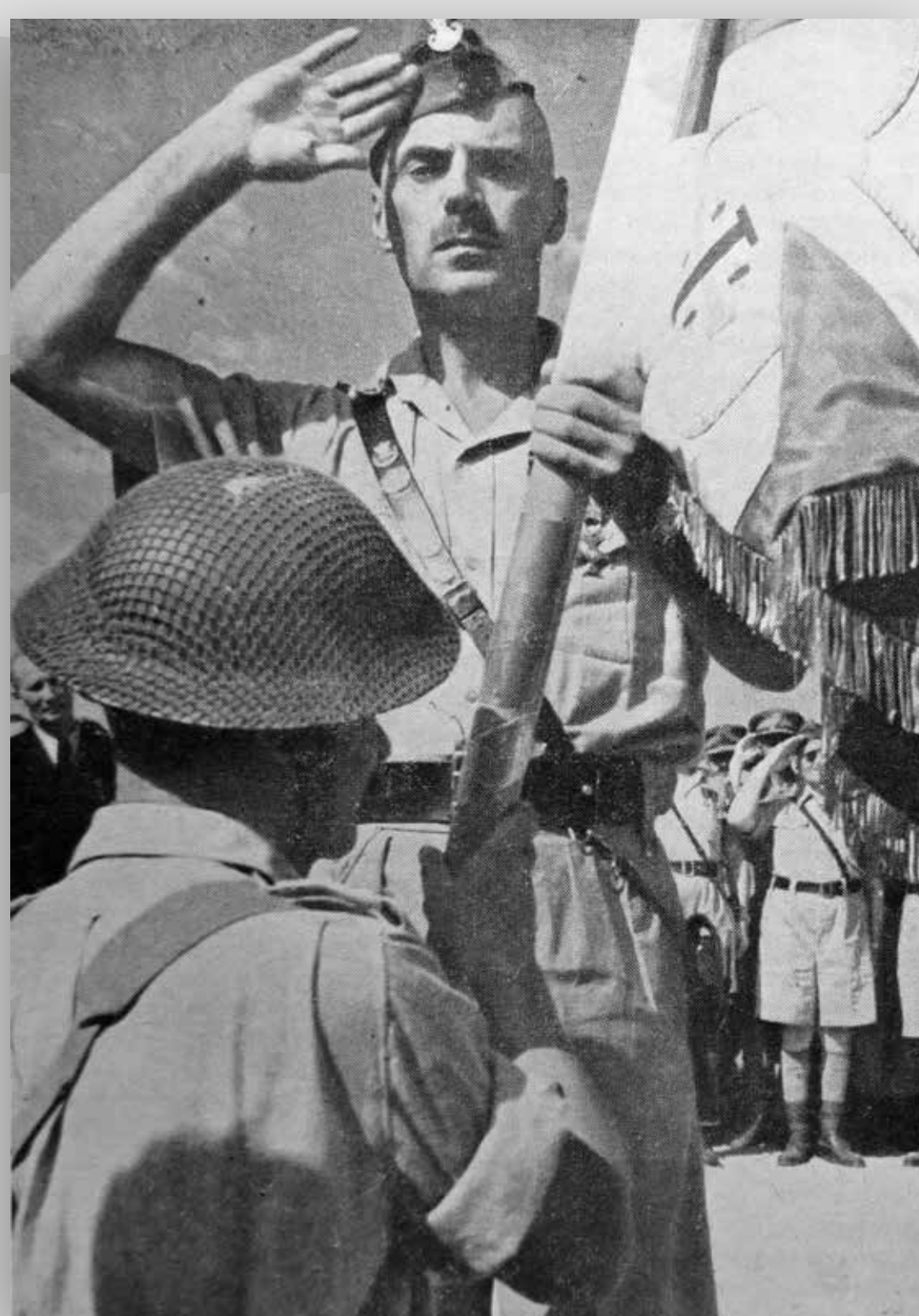
W dzień czterdziestych ósmych urodzin płk Sulik opuścił więzienie na Łubiance. Jeszcze tego samego dnia zgłosił się do Polskiej Misji Wojskowej w Moskwie, gdzie przyjął go gen. dyw. Władysław Anders. To właśnie jemu zawdzięczał uratowanie życia i szybkie wyjście na wolność. Na rozkaz gen. Andersa został szefem Wojskowej Komisji Poborowej, z zadaniem przeprowadzenia w sowieckich obozach dla polskich jeńców wojennych formalnego werbunku żołnierzy do oddziałów Polskich Sił Zbrojnych w ZSRS. Następnie objął dowództwo nad formowanym w Tatyszczewie 13. Pułkiem Piechoty „Rysów”, które sprawował do 24 marca 1942 r. Odchodząc na inne stanowisko służbowe, skierował do podkomendnych żołnierzy płomienny rozkaz pożegnalny, w którym bardzo wyraźnie wybrzmiały niemal ojcowskie słowa: *Myślałem, że razem z Wami będę bił wroga i pójdę do Polski. Przyrośłem do Was sercem – a jeżeli się przyrosło, a to silnie, to ciężko się odchodzi.*

← Przekazanie sztandaru przez płk. Nikodema Sulika pocztowi sztandarowemu 5. Kresowej Dywizji Piechoty. Dowódcą pocztu był mieszkaniec Legionowa por. Ryszard Alwinger z 13. Pułku Piechoty. Jerozolima, 11 listopada 1943 r.

📷 Muzeum Historyczne w Legionowie

→ Uroczystość przekazania sztandaru 5. Kresowej Dywizji Piechoty płk. Nikodemowi Sulikowi przez dowódcę 2. Korpusu Polskiego gen. dyw. Władysława Andersa. Jerozolima, 11 listopada 1943 r.
📷 „Na Szlaku Kresowej” 1954, nr 14.

Kierownik oddziału: <i>[signature]</i>		Formacja: <i>[signature]</i>	
Wzrost do chwili egzaminu: <i>[signature]</i>			
ROZCZNA LISTA KWALIFIKACYJNA			
za rok 1943.			
Imię i nazwisko: <i>Sulik Nikodem</i>	Wzrost: <i>182 cm</i>	Wiek: <i>38 lat</i>	
Stopień: <i>płk</i>	Stanowisko: <i>dowódca oddziału</i>	Data: <i>23.03.43</i>	
Zmiany świadczące o kwalifikacji:			
(Odmienności, powroty, choroby, dyscyplina i ogólny stan zdrowia i innych podległych oddziału. Zaznaczyć przyczynę choroby, powrotu oraz i datę.)			
<i>Wzrost, zdrowie, ogólny stan zdrowia, ogólny stan zdrowia, ogólny stan zdrowia.</i>			
Ogólny wynik w służbie na stanowisku dowódcy oddziału:			
<i>Wzrost, zdrowie, ogólny stan zdrowia, ogólny stan zdrowia, ogólny stan zdrowia.</i>			
Ogólny wynik w służbie na stanowisku dowódcy oddziału:			
<i>Wzrost, zdrowie, ogólny stan zdrowia, ogólny stan zdrowia, ogólny stan zdrowia.</i>			
Data: <i>23.03.43</i>			

↑ Roczna lista kwalifikacyjna za rok 1943 płk Nikodema Sulika, zastępcy dowódcy 5. Dywizji Piechoty. 23 marca 1943 r.
📷 <http://rysie.montecassino.eu/lista-zolnierzy/1932-sulik-nikodem>

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

1944

Dowódca Kresowej

↑ Gen. bryg. Nikodem Sulik i gen. bryg. Zygmunt Bohusz-Szyszko z okresu walk 2. Korpusu Polskiego we Włoszech. Maj 1944 r.

📍 Wojskowe Biuro Historyczne

→ Legitymacja odznaki pamiątkowej 5. Kresowej Dywizji Piechoty nr 3877, nadanej kpr. Adolfowi Tarasiukowi z 5. Kresowego Baonu CKM przez dowódcę dywizji gen. bryg. Nikodema Sulika. Włochy, 29 października 1946 r.

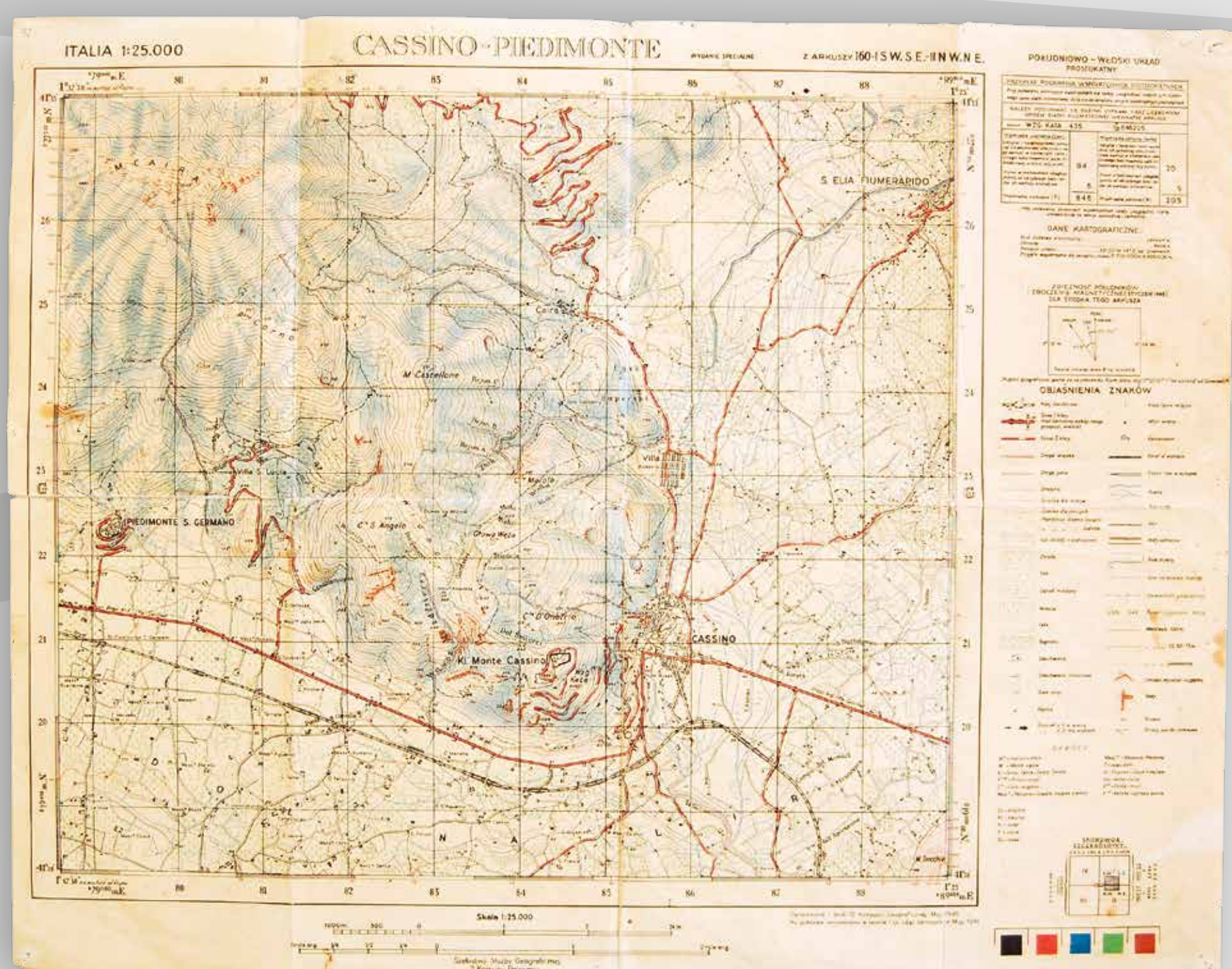
📍 Muzeum Wojska w Białymstoku

→ Oznaka rozpoznawcza 5. Kresowej Dywizji Piechoty
📍 Domena publiczna

← Mapa w skali 1: 25 000 rejonu Monte Cassino–Piedimonte, wydana przez Szefostwo Służby Kartograficznej 2. Korpusu Polskiego. Włochy, 1944 r.

📍 Muzeum Wojska w Białymstoku

Do sierpnia 1942 r. płk. Sulik był dowódcą piechoty dywizyjnej i jednocześnie zastępcą dowódcy 7. Dywizji Piechoty. Następnie został mianowany komendantem Centrum Wyszczolenia Armii. Po reorganizacji Armii Polskiej na Wschodzie objął w marcu 1943 r. stanowisko zastępcy dowódcy 5. Kresowej Dywizji Piechoty, a trzy miesiące później został jej dowódcą. Zabiegał o to osobiście gen. Władysław Anders pisząc, że: *Sulik ma mir u żołnierzy, jak mało kto. Oni znają jego, a on ich. Lepszego dowódcy nie znajdziemy.* 1 marca 1944 r. awansowano go do stopnia generała brygady. Razem z żołnierzami swojej dywizji wziął udział w walkach 2. Korpusu Polskiego we Włoszech. W bitwie o Monte Cassino dowodził natarciem własnych oddziałów na wzgórza „Widmo” i „San Angelo”. W kolejnych etapach kampanii włoskiej uczestniczył w wyzwoleniu Ankony, walkach w rejonie Loretto i Apeninach Emiliańskich oraz w zdobyciu Bolonii w kwietniu 1945 r. Tam zastał go koniec II wojny światowej.

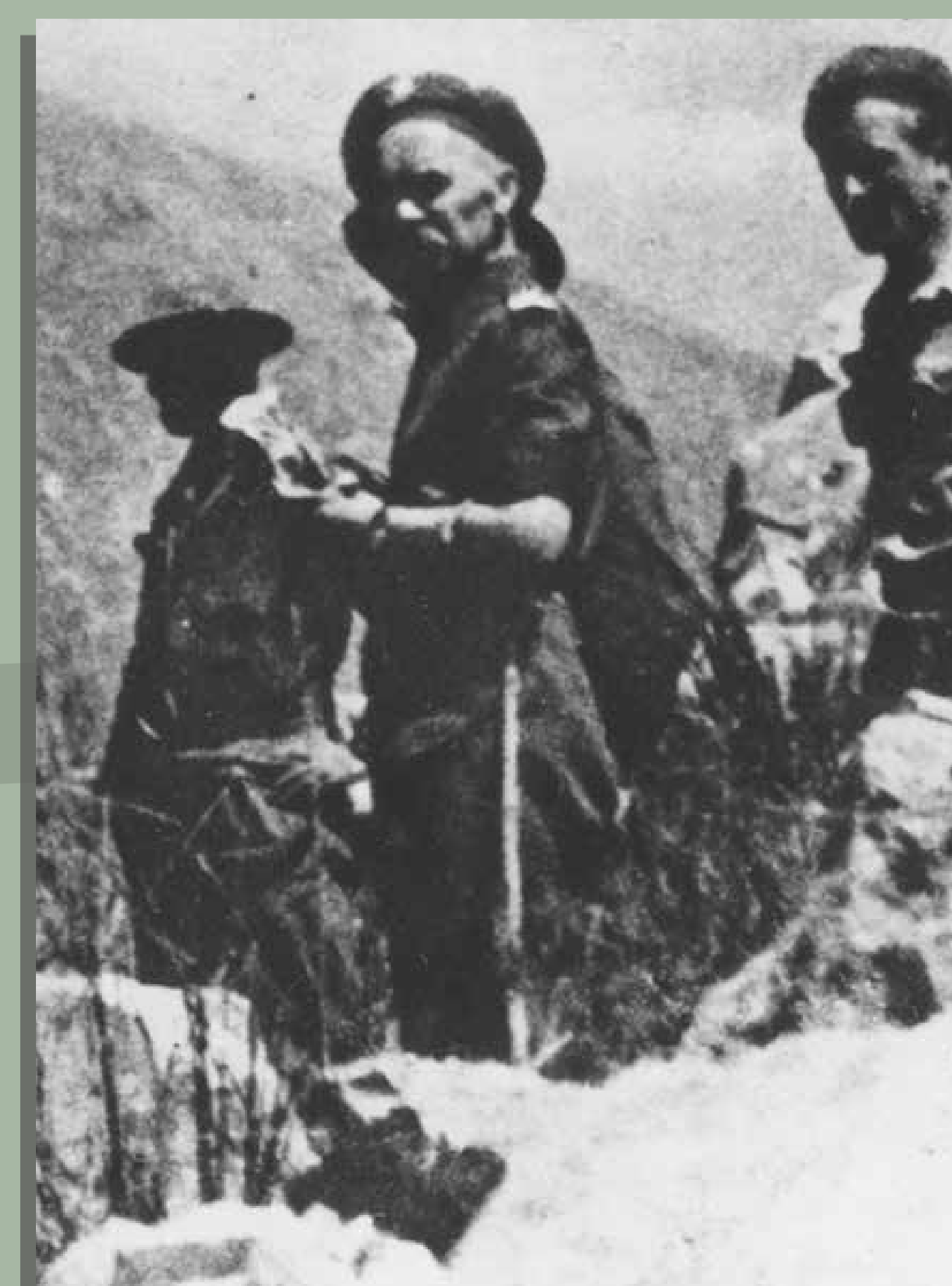
INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

← Gen. broni Kazimierz Sosnkowski (trzeci od lewej) w rozmowie z żołnierzami 5. Kresowej Dywizji Piechoty. W pierwszym rzędzie stoją: gen. bryg. Zygmunt Bohusz-Szyszko – zastępca dowódcy 2. Korpusu Polskiego (pierwszy od lewej), gen. bryg. Nikodem Sulik – dowódca 5. Kresowej Dywizji Piechoty (stojący w środku z hełmem na ręku) i płk dypl. Klemens Rudnicki – zastępca dowódcy 5. Kresowej Dywizji Piechoty (trzeci od prawej). Włochy, kwiecień 1944 r.
📷 Narodowe Archiwum Cyfrowe

↑ Ppłk Kazimierz Zaorski – dowódca 1. Pułku Ułanów Krechowieckich wita gen. bryg. Nikodema Sulika na chwilę przed uroczystością odznaczenia żołnierzy 2. Korpusu Polskiego przez jego dowódcę gen. dyw. Władysława Andersa. Włochy, Feanza, Corso Aureli Saffi, 21 marca 1945 r.
📷 Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie

↑ Gen. bryg. Nikodem Sulik z oficerami dowództwa 5. Kresowej Dywizji Piechoty w czasie walk we Włoszech w 1944 r.
📷 Wojskowe Biuro Historyczne

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

***Przybywaliśmy z tajgi i tundry zimnej
Syberii, obdarci i głodni, by tworzyć
oddziały polskie, a przyświecał nam wielki
cel – walka o wolność Ojczyzny i świata.***

↑ Rozkaz na dzień Święta Dywizji
z 15 września 1945 r., „Na Szlaku Kresowej”
1945, nr 8–9 (26–27), s. 13.

📷 Kujawsko-Pomorska Biblioteka Cyfrowa

***Ten cel był dla nas świętością i bodźcem,
gdy organizowaliśmy się i szkolili w bardzo
trudnych warunkach. Poprzez śniegi Syberii,
poprzez gorące piaski Iraku i Palestynę
wiódł nas szlak do słonecznej Italii. Tutaj
we Włoszech dane nam było rozstawić imię Polski
i naszego oręża; tutaj złożyliśmy naszą naj-
większą daninę krwi w walce o wolność.***

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Życie na emigracji

Jesienią 1946 r., po roku stacjonowania 5. Kresowej Dywizji Piechoty na terenie Włoch, gen. bryg. Nikodem Sulik i jego żołnierze byli relokowani do Wielkiej Brytanii, gdzie zgodnie z rozkazem zostali przeniesieni do Polskiego Korpusu Przysposobienia i Rozmieszczenia. Razem z żoną Anielą i czwórką dzieci – Zofią, Marią, Anną i Bolesławem zamieszkał w Londynie, aktywnie angażując się w działalność związków i kół kombatanckich byłych żołnierzy 5. Kresowej Dywizji Piechoty. Brał czynny udział w pracach Studium Polski Podziemnej i Rady Narodowej Rzeczypospolitej Polskiej oraz w corocznych zjazdach żołnierzy-kombatanatów. Od czasu do czasu pisał drobne artykuły do „Na Szlaku Kresowej” i innych wydawnictw emigracyjnych. Jako jedyny z korpusu generałów Polskich Sił Zbrojnych odmówił przyjęcia brytyjskiej zapomogi na ułożenie sobie życia w Zjednoczonym Królestwie. Zmarł 14 stycznia 1954 r. Z należnymi honorami wojskowymi został pochowany na londyńskim cmentarzu Brompton.

→ Formularz zgłoszenia
kandydata polskiego do służby
w armii brytyjskiej w stopniu oficera,
wypełniony na nazwisko
gen. bryg. Nikodem Sulika.
Anglia, 21 listopada 1946 r.

📄 <http://rysie.montecassino.eu/lista-zolnierzy/1932-sulik-nikodem>

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

↑ Wręczenie pucharów podczas zawodów lekkoatletycznych żołnierzy 2. Korpusu Polskiego w Ankonie. Wśród stojących przy stole dowódców widoczni są od prawej strony: gen. dyw. Władysław Anders, gen. bryg. Nikodem Sulik i gen. bryg. Bronisław Rakowski. Włochy, październik 1945 r.

 <http://rysie.montecassino.eu/lista-zolnierzy/1932-sulik-nikodem>

72

AG/0794/974 W/564, Serial No.

FORMULARZ SZKADNIKA KRAJOWEGO PRZEKAZANY DO SPRAWY W SPRAWIE PRZEWYNIENIA
W STANOWISZU OPIEZNEGO

Część I. 2, 4, 3 wypełnia kandydat

Część I. Dane Osobiste

POLISH
6172

1. Nazwisko /Alternatywny adresowany/ **S U F I K**
Imię /Alternatywny adresowany/ **M O S C O W S K I**

Polak stopień wojkowy 209.1733E Nr. emerytalny 041433
Dotychczasowa 0170907 dotychczasowa wojenna 5704.1571
2. / Data urodzenia 15.08.1923
3. / Miejsce urodzenia Gostynin, Polska
4. Imię, nazwisko i narodowość: Imię i nazwisko **Moscowski**
/ Ojciec w dniu urodzenia kandydata Jan SUFIK
5. / Miejsce i data tej urodzenia Katarzynka 3000200 **polish**
Jasnił przeżył okupację hitlerowską, polecił daty i numer dokumentu identyfikacyjnego
6. / Senty lub stał wojny 173737
7. / Data ślubu i imię żony 15.08.1946
8. Zgodził się
9. Zgodził się
10. Zgodził się
11. Zgodził się
12. Zgodził się
13. Zgodził się
14. Zgodził się
15. Zgodził się
16. Zgodził się
17. Zgodził się
18. Zgodził się
19. Zgodził się
20. Zgodził się
21. Zgodził się
22. Zgodził się
23. Zgodził się
24. Zgodził się
25. Zgodził się
26. Zgodził się
27. Zgodził się
28. Zgodził się
29. Zgodził się
30. Zgodził się
31. Zgodził się
32. Zgodził się
33. Zgodził się
34. Zgodził się
35. Zgodził się
36. Zgodził się
37. Zgodził się
38. Zgodził się
39. Zgodził się
40. Zgodził się
41. Zgodził się
42. Zgodził się
43. Zgodził się
44. Zgodził się
45. Zgodził się
46. Zgodził się
47. Zgodził się
48. Zgodził się
49. Zgodził się
50. Zgodził się
51. Zgodził się
52. Zgodził się
53. Zgodził się
54. Zgodził się
55. Zgodził się
56. Zgodził się
57. Zgodził się
58. Zgodził się
59. Zgodził się
60. Zgodził się
61. Zgodził się
62. Zgodził się
63. Zgodził się
64. Zgodził się
65. Zgodził się
66. Zgodził się
67. Zgodził się
68. Zgodził się
69. Zgodził się
70. Zgodził się
71. Zgodził się
72. Zgodził się
73. Zgodził się
74. Zgodził się
75. Zgodził się
76. Zgodził się
77. Zgodził się
78. Zgodził się
79. Zgodził się
80. Zgodził się
81. Zgodził się
82. Zgodził się
83. Zgodził się
84. Zgodził się
85. Zgodził się
86. Zgodził się
87. Zgodził się
88. Zgodził się
89. Zgodził się
90. Zgodził się
91. Zgodził się
92. Zgodził się
93. Zgodził się
94. Zgodził się
95. Zgodził się
96. Zgodził się
97. Zgodził się
98. Zgodził się
99. Zgodził się
100. Zgodził się
101. Zgodził się
102. Zgodził się
103. Zgodził się
104. Zgodził się
105. Zgodził się
106. Zgodził się
107. Zgodził się
108. Zgodził się
109. Zgodził się
110. Zgodził się
111. Zgodził się
112. Zgodził się
113. Zgodził się
114. Zgodził się
115. Zgodził się
116. Zgodził się
117. Zgodził się
118. Zgodził się
119. Zgodził się
120. Zgodził się
121. Zgodził się
122. Zgodził się
123. Zgodził się
124. Zgodził się
125. Zgodził się
126. Zgodził się
127. Zgodził się
128. Zgodził się
129. Zgodził się
130. Zgodził się
131. Zgodził się
132. Zgodził się
133. Zgodził się
134. Zgodził się
135. Zgodził się
136. Zgodził się
137. Zgodził się
138. Zgodził się
139. Zgodził się
140. Zgodził się
141. Zgodził się
142. Zgodził się
143. Zgodził się
144. Zgodził się
145. Zgodził się
146. Zgodził się
147. Zgodził się
148. Zgodził się
149. Zgodził się
150. Zgodził się
151. Zgodził się
152. Zgodził się
153. Zgodził się
154. Zgodził się
155. Zgodził się
156. Zgodził się
157. Zgodził się
158. Zgodził się
159. Zgodził się
160. Zgodził się
161. Zgodził się
162. Zgodził się
163. Zgodził się
164. Zgodził się
165. Zgodził się
166. Zgodził się
167. Zgodził się
168. Zgodził się
169. Zgodził się
170. Zgodził się
171. Zgodził się
172. Zgodził się
173. Zgodził się
174. Zgodził się
175. Zgodził się
176. Zgodził się
177. Zgodził się
178. Zgodził się
179. Zgodził się
180. Zgodził się
181. Zgodził się
182. Zgodził się
183. Zgodził się
184. Zgodził się
185. Zgodził się
186. Zgodził się
187. Zgodził się
188. Zgodził się
189. Zgodził się
190. Zgodził się
191. Zgodził się
192. Zgodził się
193. Zgodził się
194. Zgodził się
195. Zgodził się
196. Zgodził się
197. Zgodził się
198. Zgodził się
199. Zgodził się
200. Zgodził się
201. Zgodził się
202. Zgodził się
203. Zgodził się
204. Zgodził się
205. Zgodził się
206. Zgodził się
207. Zgodził się
208. Zgodził się
209. Zgodził się
210. Zgodził się
211. Zgodził się
212. Zgodził się
213. Zgodził się
214. Zgodził się
215. Zgodził się
216. Zgodził się
217. Zgodził się
218. Zgodził się
219. Zgodził się
220. Zgodził się
221. Zgodził się
222. Zgodził się
223. Zgodził się
224. Zgodził się
225. Zgodził się
226. Zgodził się
227. Zgodził się
228. Zgodził się
229. Zgodził się
230. Zgodził się
231. Zgodził się
232. Zgodził się
233. Zgodził się
234. Zgodził się
235. Zgodził się
236. Zgodził się
237. Zgodził się
238. Zgodził się
239. Zgodził się
240. Zgodził się
241. Zgodził się
242. Zgodził się
243. Zgodził się
244. Zgodził się
245. Zgodził się
246. Zgodził się
247. Zgodził się
248. Zgodził się
249. Zgodził się
250. Zgodził się
251. Zgodził się
252. Zgodził się
253. Zgodził się
254. Zgodził się
255. Zgodził się
256. Zgodził się
257. Zgodził się
258. Zgodził się
259. Zgodził się
260. Zgodził się
261. Zgodził się
262. Zgodził się
263. Zgodził się
264. Zgodził się
265. Zgodził się
266. Zgodził się
267. Zgodził się
268. Zgodził się
269. Zgodził się
270. Zgodził się
271. Zgodził się
272. Zgodził się
273. Zgodził się
274. Zgodził się
275. Zgodził się
276. Zgodził się
277. Zgodził się
278. Zgodził się
279. Zgodził się
280. Zgodził się
281. Zgodził się
282. Zgodził się
283. Zgodził się
284. Zgodził się
285. Zgodził się
286. Zgodził się
287. Zgodził się
288. Zgodził się
289. Zgodził się
290. Zgodził się
2

KORPUS OSOBOWY:				Stanowisko do służby:	
Nazwisko i imię: <u>Siuchta Per</u>				Stanowisko: <u>Stolica państwa</u>	
Imiona rodziców i nazwisko panieństwa: <u>Jaw i Statanysze u Sherskon</u>					
ZESZYT EWIDENCYJNY.					
I. LISTA EWIDENCYJNA.					
 <u>Stanowisko: Tenorai brzoj 1.680/12.1.1944</u> <u>1.10.1944</u>					
Miejsce służbowe			Stanowisko zajmowane		
<u>13.10.1944</u> <u>7.10.1944</u> <u>C. W. O.</u> <u>5.12.1944</u> <u>5.12.1944</u> <u>5.12.1944</u>			<u>Dec. Rukun</u> <u>Dec. Syg. Sygini</u> <u>Stomulant</u> <u>Dec. Syg. Sygini</u> <u>po Syg. Sygini</u> <u>Dec. Sygini</u>		
Lp. porządkowa	Data	Dzień	Miesiąc	Rok	
		Miejscowość	powiat	województwo	
1		15	sierpień	1883	
	Miejscowość	Stolica państwa		Białystok	
2	Wyznanie a) Narodowość b)	"Republ. - kat." "polska"			
Lp. porządkowa	Stan cywilny	Nazwisko panieństwa i imię		Wyznanie	Narodowość
		Zona			
		Dzień (imiona i data urodzenia)			
3		<u>Tatanysze Siuchta</u> <u>c. 20.10.1922</u> <u>c. 20.10.1922</u> <u>c. 20.10.1922</u> <u>c. 20.10.1922</u>		<u>nym kat.</u>	<u>polska</u>

↑ Strona tytułowa zeszytu ewidencyjnego gen. bryg. Nikodema Sulika.

gen. bryg. Nikodemus sulik.
 <http://rysie.montecassino.eu/lista-zolnierzy/1932-sulik-nikodem>

→ Przemówienie
gen. dyw. Władysława Andersa
do żołnierzy 2. Korpusu Polskiego
we Włoszech. Z lewej strony
zdjęcia stoi dowódca
5. Kresowej Dywizji Piechoty
gen. bryg Nikodem Sulik. 1946 r.
📷 Archiwum IPN

↑ Moment przywitania się gen. dyw.
Władysława Andersa z płk. Witoldem Nowiną-
Sawickim. Na drugim planie widoczny jest
gen. Zygmunt Bohusz-Szyszko, a z lewej strony
zdjęcia gen. bryg. Nikodem Sulik. 1945 r.
📷 Muzeum Wojska w Białymstoku

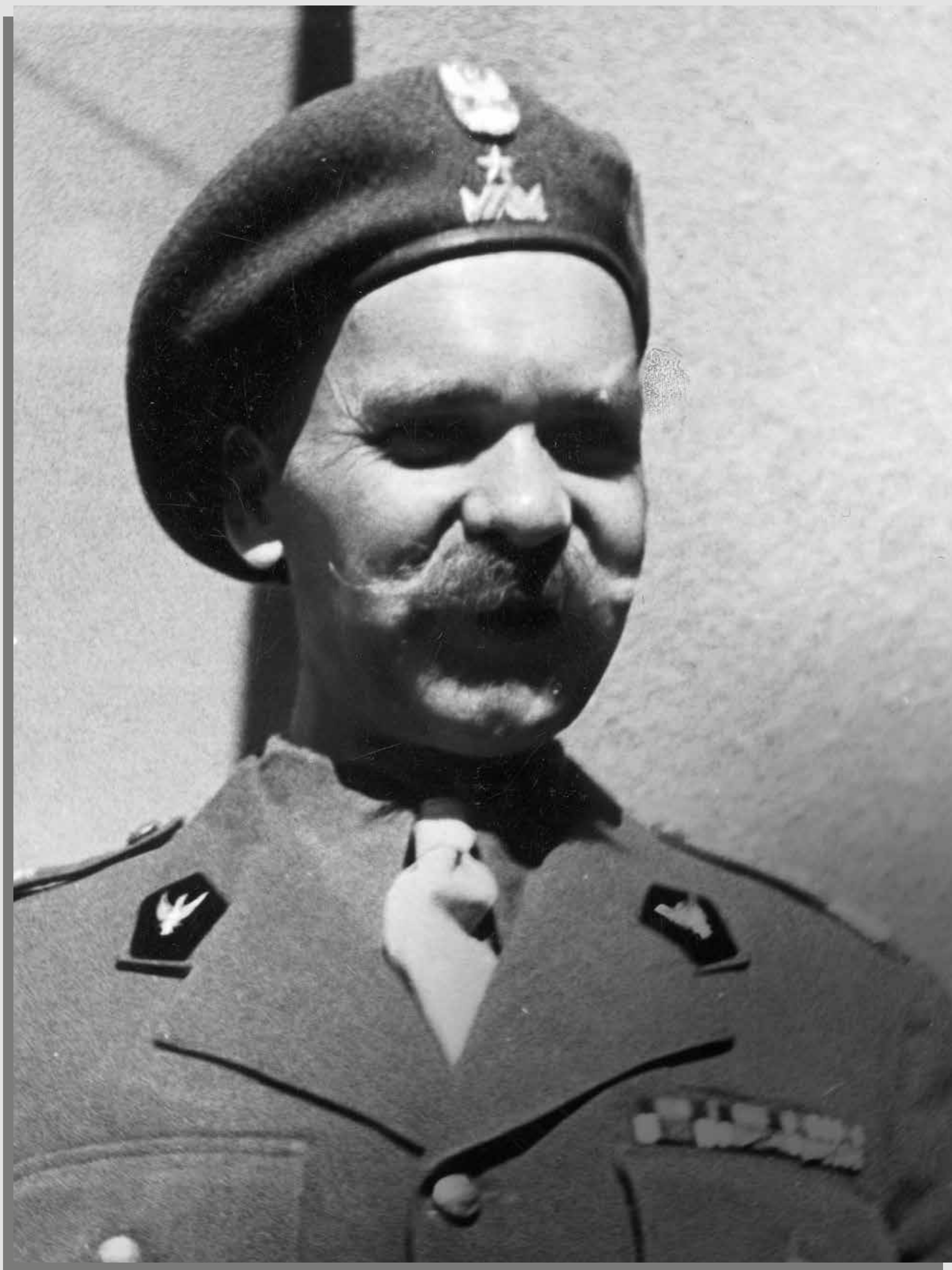
↑ Przegląd pododdziałów 5. Kresowej Dywizji
Piechoty przez jej dowódcę gen. bryg. Nikodema
Sulika. Włochy, 1945 r.
📷 Muzeum Wojska w Białymstoku

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

1944

Kawaler Virtuti Militari

← Gen. bryg. Nikodem Sulik dowódca 5. Kresowej Dywizji Piechoty 2. Korpusu Polskiego we Włoszech. Lata 1945–1946.

📄 Narodowe Archiwum Cyfrowe

Męstwo, odwaga, talent dowódczy oraz perfekcyjna znajomość rzemiosła wojennego zapewniły Nikodemowi Sulikowi miejsce w panteonie najwybitniejszych generałów Wojska Polskiego. Za awansami oficerskimi szły w parze najwyższe odznaczenia wojskowe. Srebrnym Krzyżem Orderu Wojennego Virtuti Militari został odznaczony w 1922 r. W uzasadnieniu czynu bojowego stwierdzono, że jako dowódca 6. kompanii Białostockiego Pułku Strzelców *wziął udział w wypadzie II baonu na Lesatowszczyznę w dniu 3 listopada 1919 r. Dostawszy się w ogień karabinów maszynowych osłony artylerii, następnie ognia karaczowego, tak dzielnie pokierował kompanią, że wyprowadził ją przy bardzo małych stratach, unosząc wszystkich rannych, sam zostając ciężko ranny w nogę i szyję.* Złoty Krzyż Orderu Wojennego Virtuti Militari otrzymał 23 lipca 1944 r. za umiejętne i skuteczne dowodzenie 5. Kresową Dywizją Piechoty podczas walk o Monte Cassino.

→ Legitymacja Srebrnego Krzyża Orderu Wojennego Virtuti Militari nr 4351, wystawiona na nazwisko Nikodema Sulika przez Biuro Kapituły Orderu Wojennego „Virtuti Militari”. Warszawa, 1 maja 1933 r.

📄 Archiwum IPN

← Srebrny Krzyż Orderu Wojennego Virtuti Militari.

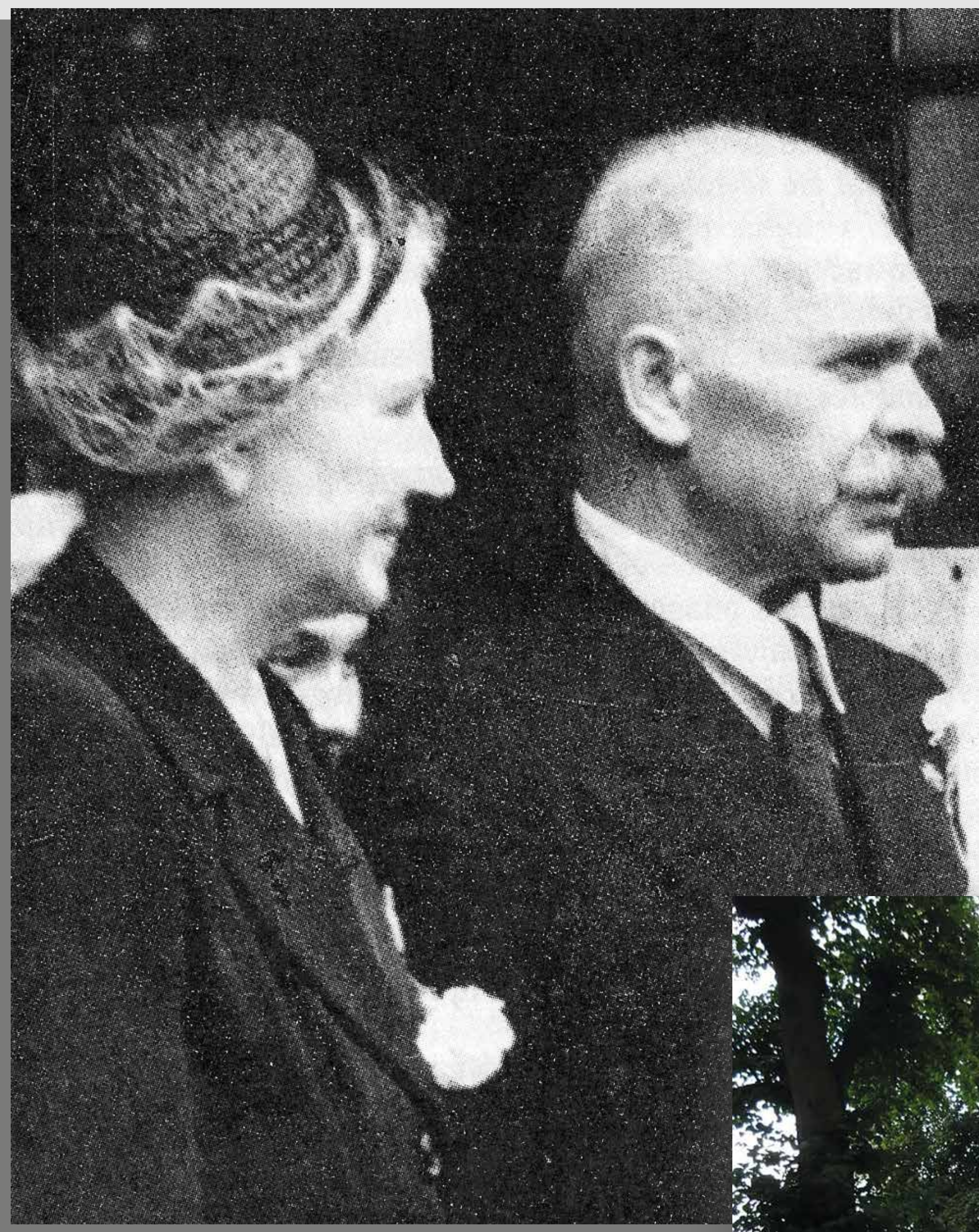
📄 Domena publiczna

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

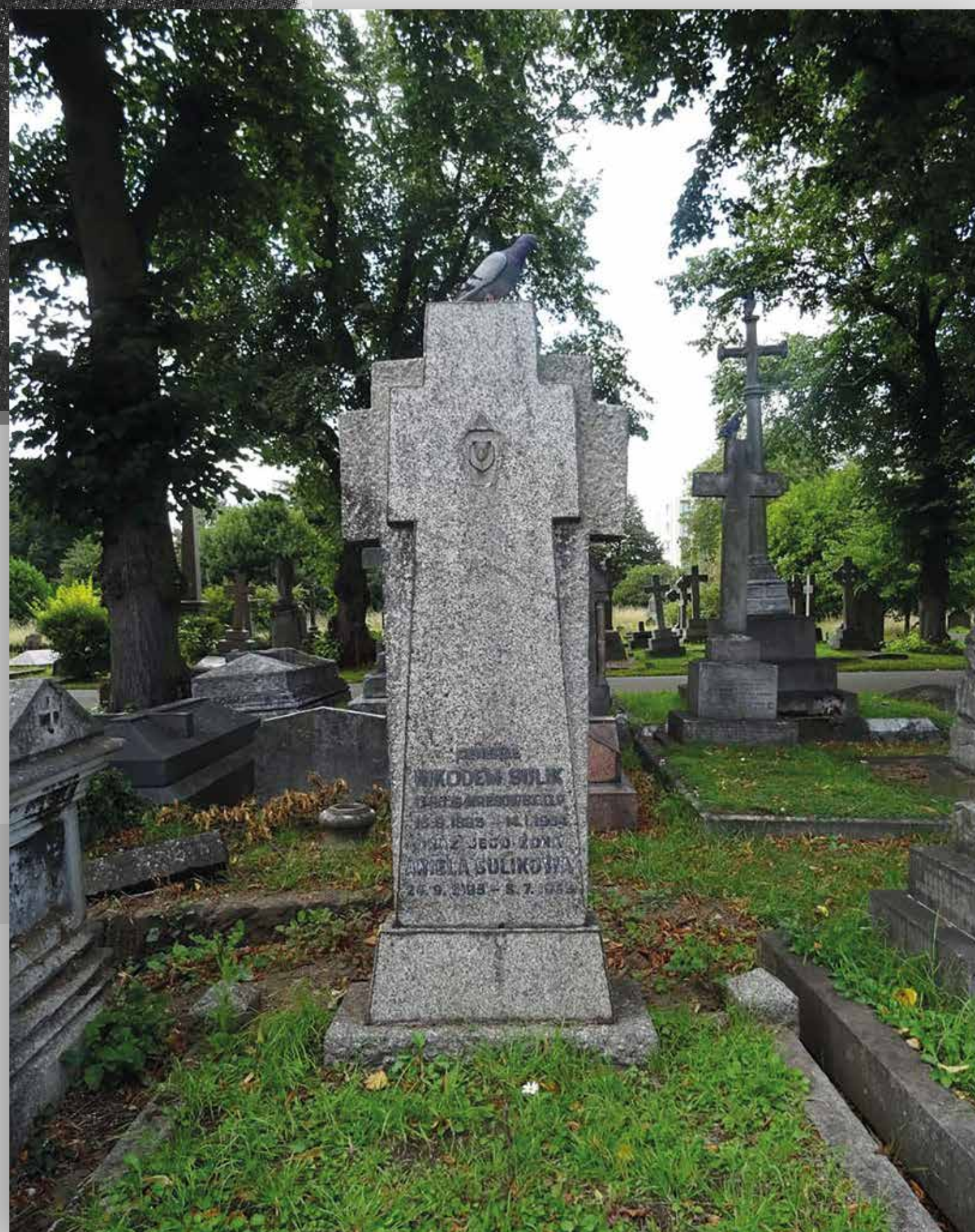
1993

Upamiętnienie

← Jedno z ostatnich wspólnych zdjęć Anieli i Nikodema Sulika. Londyn, 1953. r.

📷 K. Filipow, Generał Nikodem Sulik (Kamienna Stara 1893 – Londyn 1954), Białystok 1996, s. 31.

→ Widok na nagrobek rodzinny Anieli i Nikodema Sulików na londyńskim cmentarzu Brompton.
📷 <http://rysie.montecassino.eu/lista-zolnierzy/1932-sulik-nikodem>

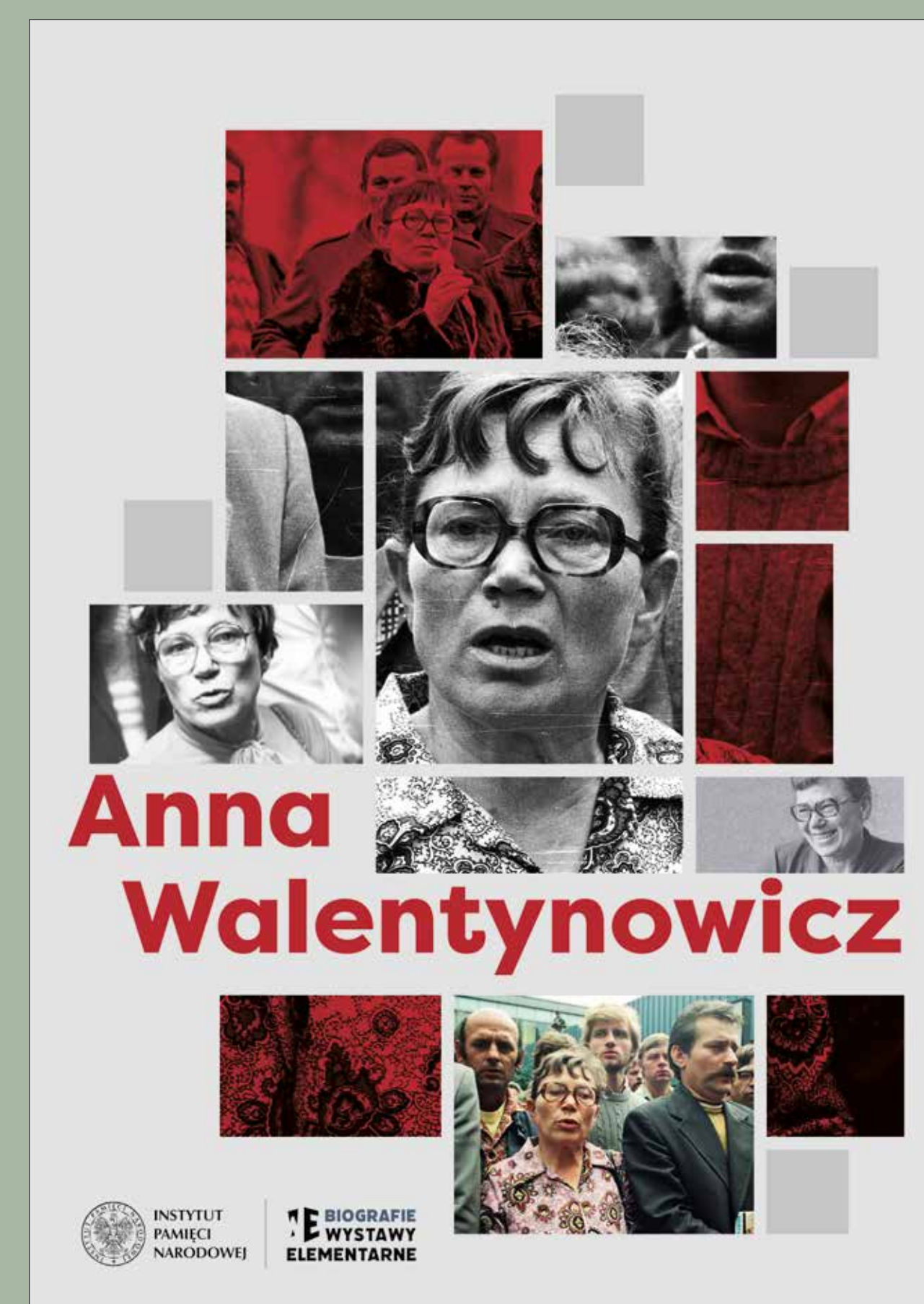
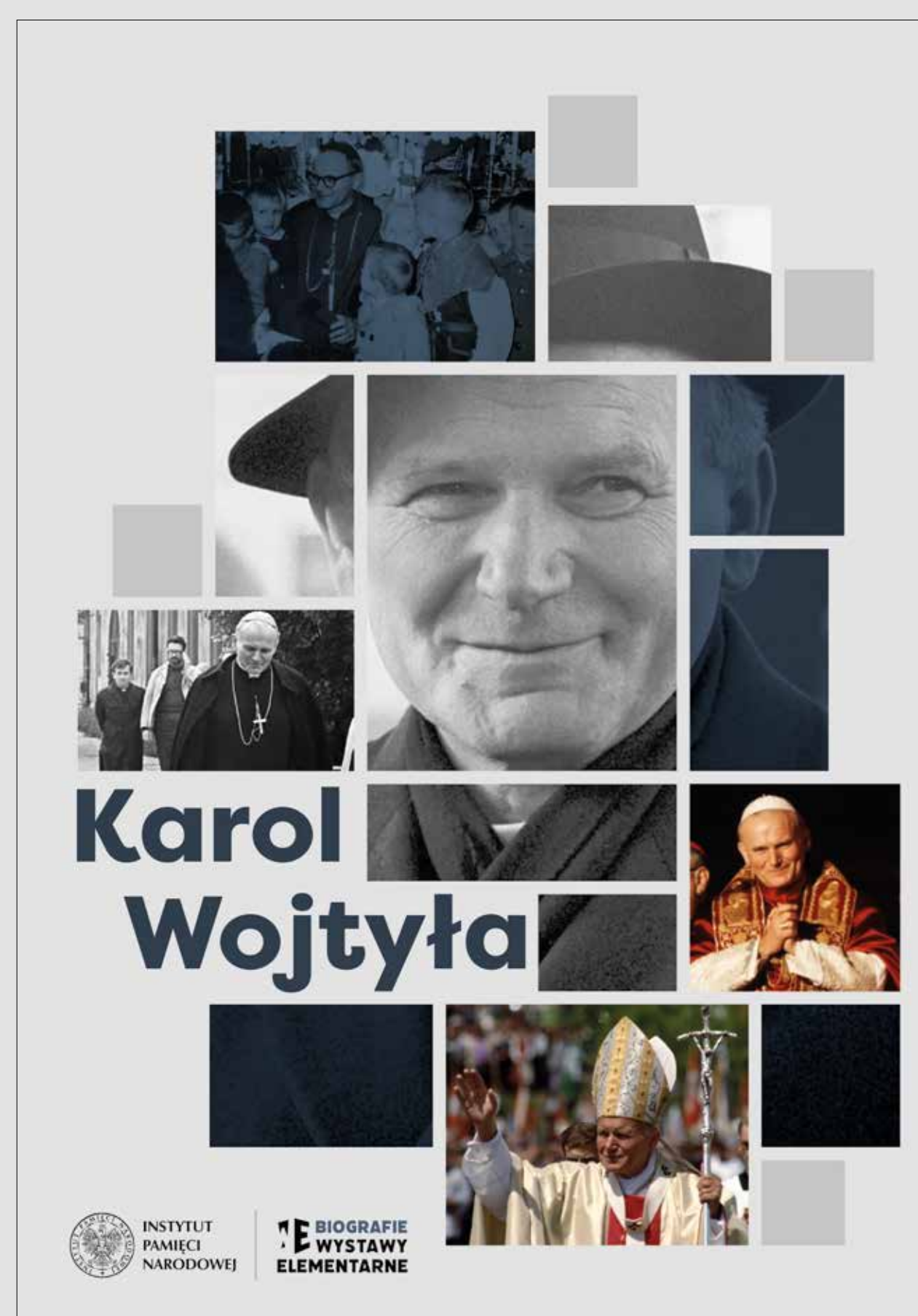
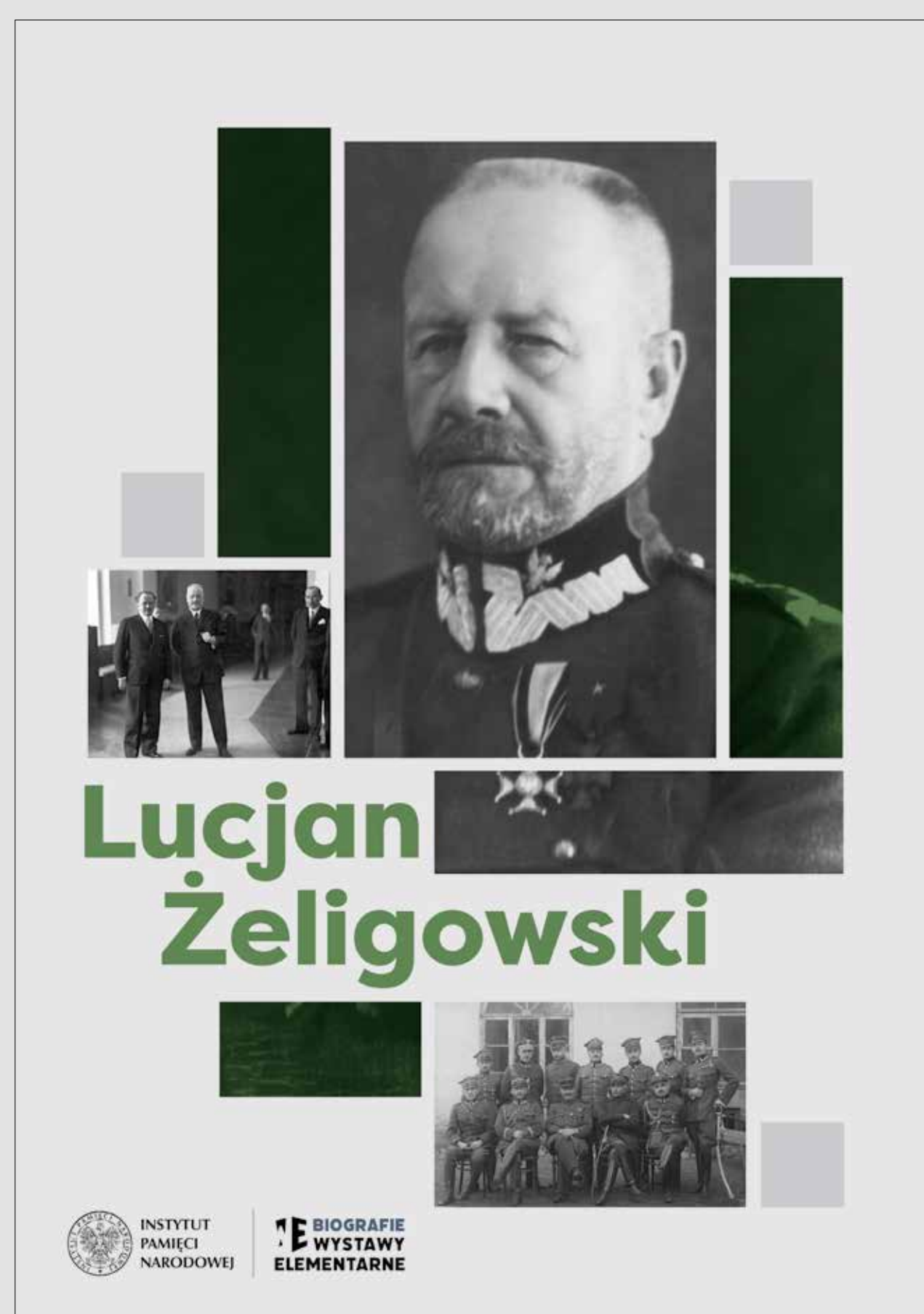
Niespełnionym marzeniem generała był powrót do ukochanej Ojczyzny. Po śmierci chciał być pochowany w Wilnie, gdzie tak naprawdę zaczęła się jego żołnierska kariera i droga wiodąca do generalskich szlifów. Doczesne szczątki niezłomnego żołnierza i najdroższej mu żony Anieli zostały ekshumowane na londyńskim cmentarzu Brompton i po przewiezieniu do Polski spoczęły 12 września 1993 r. w grobie przy kościele św. Anny w Kamiennej Starej, gdzie przyszedł na świat, wśród najbliższej rodziny, na ziemi dobrze mu znanej z lat dzieciństwa, skąd niedaleko już do Grodna i Wilna. Mieszkańcy Białostocczyzny nie zapomnieli o nim i kultywują pamięć o wyjątkowym bohaterze. Jego imieniem nazwany jest zespół szkół i ulica w Dąbrowie Białostockiej, a także jeden z odcinków tzw. Trasy Generalskiej w Białymstoku. 2 czerwca 2023 r. gen. bryg. Nikodem Sulik został patronem stacjonującego w miejscowym garnizonie 18. Białostockiego Pułku Rozpoznawczego, a 15 sierpnia 2023 r. w stolicy Podlasia odsłonięto mural, poświęcony byłemu dowódcy „żubrów kresowych”.

← Grób weterana walk o wolność i niepodległość Polski – gen. bryg. Nikodema Sulika przy kościele św. Anny w Kamiennej Starej. 10 maja 2024 r.
📷 Archiwum IPN

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Zobacz więcej wystaw z serii na www.edukacja.ipn.gov.pl

Zobacz inne wystawy Elementarne:

Autor Wystawy: Marek Gajewski / IPN Białystok

Recenzja: Magdalena Śladecka, dr Bartosz Janczak

Korekta: Paweł Niziołek / IPN Białystok

Koncepcja graficzna serii: Paulina Żak

Skład: Iwona Kolasińska / IPN Białystok

W wystawie wykorzystano zdjęcia: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej, Archiwum Polskiej Prowincji Dominikanów w Krakowie, Archiwum Straży Granicznej w Szczecinie, Kujawsko-Pomorskiej Biblioteki Cyfrowej, Muzeum Historycznego w Legionowie, Muzeum Wojska w Białymstoku, Narodowego Archiwum Cyfrowego i Wojskowego Biura Historycznego w Warszawie

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ